

Broj: 06-50-1596- 8 /24
Sarajevo, 22. 4. 2024. godine

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
ZASTUPNIČKI DOM
Trg BiH 1, Sarajevo

BOSNA I HERCEGOVINA PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO			
PRIMLJENO: 25-04-2024			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Urag priloga
03/1-	50-18-	851/24	

PREDMET: Informacija o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, dostavlja se -

Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 21 sjednici održanoj 15. 6. 2021. godine izmijenio je zaključak broj: 01-50-1-15-16/21 od 3. 2. 2021. godine s 16. sjednice ovog doma, te donio novi zaključak kojim se *nalaže Vijeću ministara BiH da jednom u šest mjeseci dostavlja informacije o stanju u oblasti migracija Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH*. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na 42. sjednici održanoj 22. 7. 2021. godine zadužilo je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine da jednom u šest mjeseci dostavlja informacije o stanju u oblasti migracija Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine BiH.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 44. sjednici održanoj 4. 4. 2024. godine, razmotrilo je i usvojilo **Informaciju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu**. Na navedenoj sjednici također je donesen zaključak kojim se Ministarstvo sigurnosti zadužuje da Informaciju o stanju u oblasti migracija u BiH za 2023. godinu dostavi Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Godišnja informacija pruža pregled razvoja politike i zakonodavstva, aktivnosti tijela nadležnih za upravljanje migracijama u Bosni i Hercegovini i prikazuje najznačajnije preliminarne statističke podatke prema temama koje su obuhvaćene ovom informacijom: zakonite migracije, upravljanje granicom, nezakonite migracije uključujući krijumčarenje ljudima, međunarodna zaštita, povratak i readmisija te finansijska sredstva za upravljanje nezakonitim migracijama. Pored navedenog, informacija prezentira izazove u upravljanju migracijama u Bosni i Hercegovine i pruža podatke o provedbi Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migracijama u Bosni i Hercegovini.

S poštovanjem,

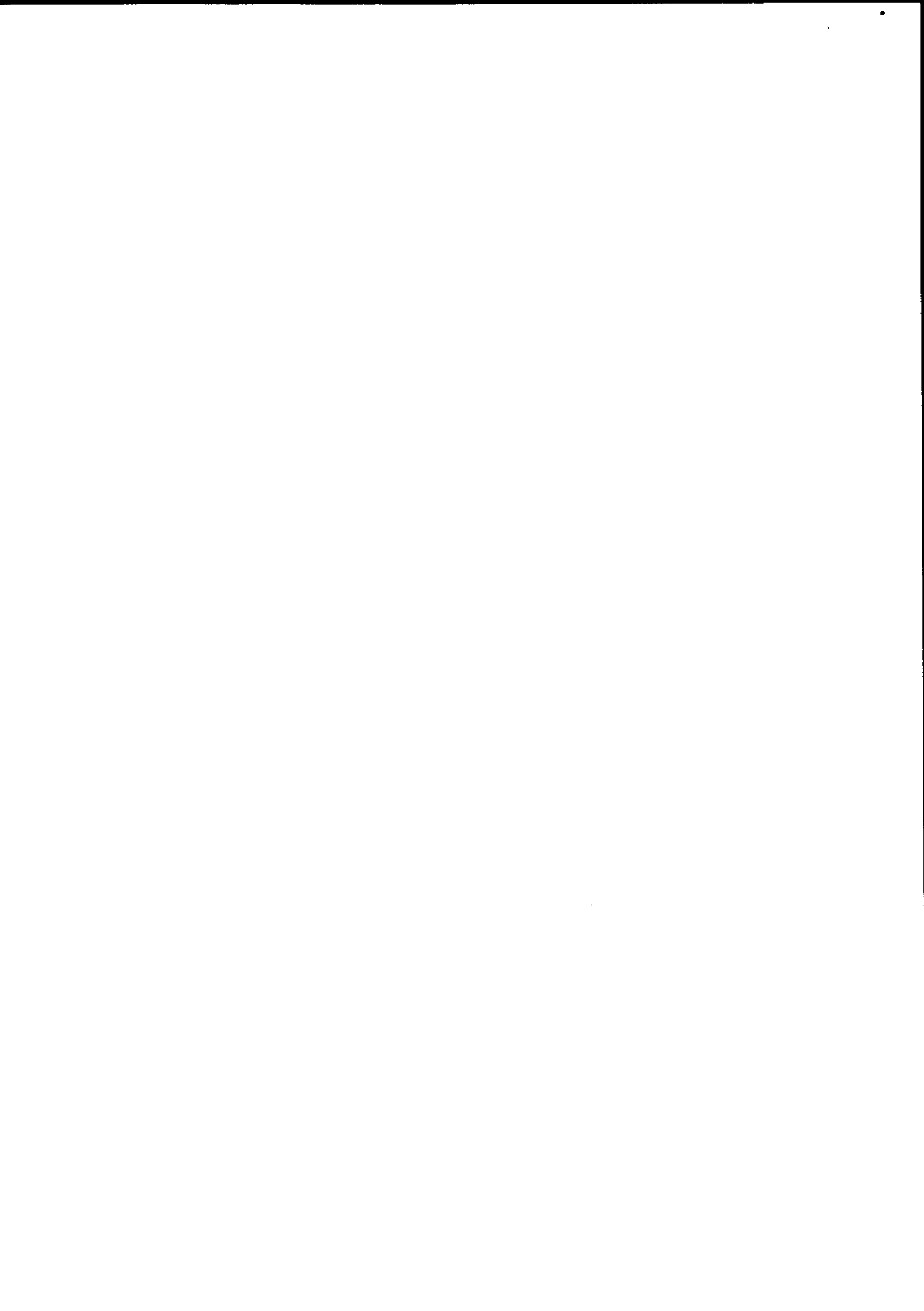

Prilog:

- Kao u tekstu;
- Obavijest Vijeća ministara BiH broj: 05-07-1-800-11/24 od 17. 4. 2024. godine

Dostavljeno:

- Naslovu;
- a/a

**Informacija
o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini
za 2023. godinu**

Sadržaj

I. Uvod	2
II. Pregled ključnih događaja u oblasti migracija i azila	2
1. Ključna obilježja migracija u Bosni i Hercegovini u 2023. godini	2
2. Zakonite migracije	6
3. Upravljanje granicom	8
4. Nezakonite migracije	11
4.1. Privremeni prihvatni centri	15
5. Krijumčarenje migranata	17
6. Međunarodna zaštita	19
7. Povratak i readmisija	22
8. Financijska sredstva za upravljanje nezakonitim migracijama	23
III. Izazovi u upravljanju nezakonitim migracijama u Bosni i Hercegovini	24
IV. Provedba Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u Bosni i Hercegovini	26

I. Uvod

Informacija o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu godišnja je informacija pripremljena prema zaključcima Vijeća ministara i Predsjedništva Bosne i Hercegovine, te Zastupničkog doma i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.¹

Godišnja informacija pruža pregled razvoja politike i zakonodavstva, aktivnosti tijela nadležnih za upravljanje migracijama u Bosni i Hercegovini i prikazuje najznačajnije preliminarne statističke podatke² prema temama koje su obuhvaćene ovom informacijom: zakonite migracije, upravljanje granicom, nezakonite migracije uključujući krijumčarenje ljudima, međunarodna zaštita, povratak i readmisija te financijska sredstva za upravljanje nezakonitim migracijama. Pored navedenog, informacija prezentira izazove u upravljanju migracijama u Bosni i Hercegovine i pruža podatke o provedbi Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migracijama u Bosni i Hercegovini.

Informacija se temelji na podacima relevantnih upravnih organizacija i sektora Ministarstva sigurnosti, drugih tijela državne uprave kao i međunarodnih organizacija.³

II. Pregled ključnih događaja u oblasti migracija i azila

1. Ključna obilježja migracija u Bosni i Hercegovini u 2023. godini

- Upravljanje migracijama ostaje jedan od 14 ključnih prioriteta na kojima Bosna i Hercegovina treba raditi kako bi napredovala na putu pristupanja Europskoj uniji.
- Nastavljen je strateški razvoj u oblasti migracija i azila. Usvojen je petogodišnji Akcijski plan za provedbu Strategije u oblasti migracija i azila. Akcijski plan za razdoblje 2021. - 2025. godina sadržava konkretne aktivnosti za upravljanje migracijama i azilom u okviru prethodno strateški određenih posebnih ciljeva i mjera.
- Usvojene su izmjene Zakona o strancima koji je dodatno usklađen s pravnom stečevinom Europske unije.
- Usvojen je petnaesti po redu Migracijski profil Bosne i Hercegovine.
- Započele su aktivnosti preuzimanja koordinacije i upravljanja radom privremenih prihvatnih centara s međunarodnih organizacija na državne institucije.
- Utvrđen je novi tekst Prijedloga osnova za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Europske unije (EU) o operativnim aktivnostima koje

¹ Zaključci su doneseni na 7. sjednici **Vijeća ministra** održanoj 30. ožujka 2023. godine, na 5. redovitoj sjednici **Predsjedništva** održanoj 24. svibnja 2023. godine, na 21. sjednici **Zastupničkog doma** održanoj 15. lipnja 2021. godine i na 8. sjednici **Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost** održanoj 6. listopada 2020. godine.

² U Migracijskom profilu Bosne i Hercegovine za 2023. godinu bit će objavljeni konačni statistički podaci u oblasti migracija i azila.

³ Ova informacija pripremljena je na temelju preliminarne statističkih podataka o migracijama i azilu koji se na dnevnoj osnovi dostavljaju Ministarstvu sigurnosti, podataka prikupljenih za izradu informacija koji su dostavljeni od Granične policije BiH, Državne agencije za istrage i zaštitu, Službe za poslove sa strancima, sektora Ministarstva sigurnosti – Sektora za međunarodnu suradnju i europske integracije, Sektora za imigraciju, Sektora za azil, Sektora za graničnu i opću sigurnost i Sektora za informatiku i telekomunikacijske sustave, Ministarstva vanjskih poslova, na temelju informacija Međunarodne organizacije za migracije (IOM) o izvršenju proračuna IPA projekata, Informacije Danskog vijeća za izbjeglice (DRC) o pružanju zdravstvenih usluga u prihvatnim centrima u BiH; podataka koji su dostavljeni za procjenu stupnja provedbe Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u BiH kao i ostali relevantnih podataka dostavljenih Ministarstvu sigurnosti.

provodi Agencija za Europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex) u Bosni i Hercegovini, u cilju bolje kontrole nezakonitih migracija.

- Broj migranata koji su nezakonito ušli na teritoriju Bosne i Hercegovine povećan je za 25,45 % u odnosu na 2022. godinu, dok je istovremeno broj iskazanih zahtjeva za azil ostao na istoj razini.
- Trogodišnja provedba Plan mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u Bosni i Hercegovini godine rezultirala je provedbom, u potpunosti ili djelomično, 80 % planiranih aktivnosti.

Upravljanje migracijama u Bosni i Hercegovini u kontekstu novih i starih izazova

Ispunjavanje ključnog prioriteta koji se odnosi na upravljanje migracijama i rješavanje koraka navedenih u preporuci za status kandidata Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji, preuzimanje upravljanja privremenim prihvatnim centrima, suradnja s Agencijom za europsku graničnu i obalnu stražu (Frontex) u Bosni i Hercegovini i smanjena nezakonita migracija na zapadnobalkanskoj ruti⁴ su neki od izazova i prilika nastalih u 2023. godini.

Upravljanje migracijama je poboljšano generalna je ocjena iznesena u Izvješću Europske komisije o BiH za 2023. godinu⁵ u vezi provedbe ključnog prioriteta 8 u oblasti migracija - *Osiguravanje učinkovite koordinacije, na svim razinama, upravljanje granicama i sposobnost upravljanja migracijama, kao i osiguranje funkcioniranja sustava azila.*

Sedmi sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine održan je 6. i 7. prosinca 2023. godine. Na sastanku je pozdravljeno usvajanje Strategije i akcijskog plana o migracijama i azilu za razdoblje 2021. – 2025., kao i usvajanje Zakona o strancima, te pozvano na njihovu brzu provedbu. Komisija je ohrabrila BiH da nastavi s naporima na uspostavljanju održivog sustava upravljanja migracijama, uključujući upravljanje azilom i granicom, poduzimanje snažnih i zajedničkih akcija u borbi protiv krijumčarenja i jačanje djelotvornog dobrovoljnog i prisilnog povratka za one koji ne ispunjavaju uvjete za ostanak u zemlji, sukladno EU i međunarodnim standardima.⁶

U Izvješću Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu navedeno je da *Bosna i Hercegovina u narednoj godini treba izraditi konkretne planove za prelazak na povećanu odgovornost domaćih vlasti u upravljanju migracijama, uključujući preuzimanje upravljanja prihvatnim centrima*, što jasno ukazuje na stav Europske unije da institucije Bosne i Hercegovine trebaju preuzeti potpunu koordinaciju i upravljanje migrantskim kretanjima unutar BiH. U 2023. godini pokrenute su aktivnosti preuzimanja, koordinacije i upravljanja radom privremenih prihvatnih centara⁷. Prvi radni sastanak za pripremu plana tranzicije upravljanja migracijama na državne institucije održan je 24. - 26. 5. 2023. godine u u Trebinju, u organizaciji IOM-a., dok je, u organizaciji Ministarstva sigurnosti BiH, 5. 7. 2023. godine održan sastanak predstavnika Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstva civilnih

⁴ Zapadnobalkanska ruta odnosi se na nezakonite dolaske u EU kroz regiju koju sačinjavaju Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija.

⁵ https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2023-godinu_1700146004.pdf (pristupljeno: 5. 1. 2024.)

⁶ https://www.eeas.europa.eu/delegations/bosnia-and-herzegovina/eu-bih-sporazum-o-stabilizaciji-i-pridru%C5%BEivanju-7-sastanak-pododbora-za-pravdu-slobodu-i-sigurnost_bs?s=219 (pristupljeno: 29. 1. 2024.)

⁷ Aktivnost je predviđena Planom mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom.

poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine u vezi pripreme plana tranzicije upravljanja migracijama. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine je Generalnom tajništvu Vijeća ministara Bosne i Hercegovine uputilo Informaciju o izradi Plana tranzicije u upravljanju migracijama.

Razmjena iskustava i najboljih praksi upravljanja centrima bila je tema službene posjete predstavnika Ministarstva sigurnosti i Službe za poslove sa strancima Komesarijatu za izbjeglice i migracije i Graničnoj policiji Republike Srbije u razdoblju od 26. do 28. 6. 2023. godine.

Krajem 2023. godine utvrđen je Prijedlog osnova za vođenje pregovora i zaključivanje Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Europske unije o operativnim aktivnostima koje provodi Agencija za europsku graničnu i obalnu stražu u Bosni i Hercegovini. Ovim sporazumom će se uspostaviti pravni okvir za operativne aktivnosti koje bi Frontex izvodio na teritoriju Bosne i Hercegovine, definirali modaliteti operativne suradnje država članica EU i nadležnih vlasti u Bosni i Hercegovini.⁸ Također, Nacrt radnog dogovora o operativnoj suradnji između Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu i Ministarstva sigurnosti BiH, s komentarima nadležnih tijela iz BiH, dostavljen je Frontexu na mišljenje.

Europska komisija u prosincu 2022. godine predstavila je akcijski plan EU-a za zapadni Balkan. Akcijski plan za zapadni Balkan definira prioritete i operativne mjere kao odgovor na povećan broj nezakonitih ulazaka na teritoriju EU-a iz ove regije. Prema preliminarnim podacima Frontexa, ukupan broj nezakonitih graničnih prijelaza na vanjskoj granici EU 2023. dostigao je u 2023. godini oko 380.000, potaknut porastom dolazaka preko mediteranske regije. Ovo je najviši nivo od 2016. i predstavlja povećanje od 17% u odnosu na brojke iz 2022. godine, što ukazuje na dosljedan trend rasta u posljednje tri godine. Centralni Mediteran bio je najaktivniji migratorni put u EU, koji je činio dva od svakih pet neregularnih prelazaka (41%) u 2023. godini, zatim Zapadni Balkan (26%) i Istočni Mediteran (16%).⁹

Podaci prikazani u točkama 3. i 4. drugog dijela ove informacije pokazuju povećan opseg tranzitnih nezakonitih migracija preko podrute koja vodi preko teritorija Bosne i Hercegovine u 2023. godine odnosno ukazuju na preusmjeravanje migracijske rute preko teritorija Bosne i Hercegovine.

Ključni i operativni izazovi za upravljanje migracijama u BiH koji su se pojavili u kontekstu ovih događaja bit će prikazani u trećem dijelu godišnje informacije.

Novi strateški razvoj u oblasti migracija i azila

Nakon usvajanja Strategije u oblasti migracija i azila u prosincu 2022. godine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je **Aksijski plan za razdoblje 2021. – 2025. godina** na 16. sjednici održanoj 26. 6. 2023. godine. Ovaj strateški dokument dugoročno ima za cilj razvoj kvalitetnog sustava migracija i azila na nacionalnoj razini koji je usklađen sa standardima Europske unije i inkorporiranim međunarodnim izbjegličkim pravom, kao i aktivno sudjelovanje u ovim oblastima na regionalnoj razini, a u srednjoročnom strateškom okviru definira sedam strateških ciljeva.

⁸ Prijedlog je utvrđen na na 32. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 12. 12. 2023. godine i upućen Predsjedništvu BiH u daljnju proceduru.

⁹ <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm> (pristupljeno: 26. 1. 2024.)

Srednjoročni strateški ciljevi definirani za razdoblje od 2021. do 2025. godine su:

- 1) Unaprjeđenje sustava sveobuhvatnog upravljanja politikama migracija i azila,
- 2) Povećanje efikasnosti kontrole državne granice,
- 3) Efikasnije upravljanje nezakonitim migracijama na teritoriju Bosne i Hercegovine,
- 4) Unaprjeđenje sustava azila,
- 5) Efikasnija borba protiv krijumčarenja migranata i trgovanja ljudima,
- 6) Podrška zakonitim migracijama i integracija stranaca koji zakonito borave u Bosni i Hercegovini, i
- 7) Jačanje mehanizama koordinacije u upravljanju migracijama i azilom.

Sastanak Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u Bosni i Hercegovini kojeg čine predstavnici Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Granične policije Bosne i Hercegovine, Službe za poslove sa strancima, Državne agencije za istrage i zaštitu, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine održan je u siječnju 2023. godine. Na sastanku su također sudjelovali i predstavnici stožera s razine entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine i Tužiteljstva Bosne i Hercegovine, koji zajedno s Ministarstvom obrane Bosne i Hercegovine ulaze u sastav ovog tijela kada zasjeda kao Operativni stožer.

Međunarodni događaji i suradnja u oblasti migracija i azila

Sastanak Zajedničke komisije za readmisiju EU-BiH, deveti po redu, održan je u ožujku 2023. godine u Bruxellesu. EU je podsjetila na obvezu readmisije državljana trećih zemalja prema Sporazumu o readmisiji i upozorila da se u budućnosti očekuje povećanje broja slučajeva readmisije.

Treći Sarajevo dijalog o migracijama održan je u lipnju 2023. godine. Konferencija je okupila 167 predstavnika visokog nivoa zemalja Zapadnog Balkana, EU i drugih partnera, kako bi razgovarali o održivom upravljanju migracijama.

Ministarski forum o pravosuđu i unutarnjim poslovima EU-Zapadni Balkan održan je u listopadu 2023. godine u Skopju. U oblasti jačanja upravljanja migracijama, azilom i granicom sastanak je bio fokusiran na sljedeće teme: razvoj situacije na granicama Zapadnog Balkana i tekući napori prema sklapanju novih statusnih sporazuma s Frontexom, brzo usklađivanje vizne politike, borba protiv krijumčarenja migranata i trgovanja ljudima, jačanje politike azila, jačanje operativnih kapaciteta i povećanje učinkovitosti povratka sa Zapadnog Balkana prema zemljama podrijetla i provedba Sporazuma o readmisiji s EU-om.

Međunarodna konferencija o Globalnom savezu za suzbijanje krijumčarenja migranata održana je u studenome 2023. godine u Bruxellesu. Globalni savez ključan je za prevenciju, odgovor, zaštitu i alternative nezakonitoj migraciji, uključujući rješavanje temeljnih uzroka nezakonite migracije i olakšavanje pravnih puteva.

Druga regionalna konferencija „Odgovor na javnozdravstvene izazove mješovitih migracija“ održana je u svibnju 2023. godine u Sarajevu. Događaj je okupio više od 70 stručnjaka iz preko 40 različitih institucija iz BiH, Srbije, Hrvatske i Grčke. Konferencija je imala za cilj unaprijediti regionalnu suradnju u području javnog zdravlja i postaviti temelje za buduće inicijative za bolji odgovor na javnozdravstvene izazove koje nose mješovite migracije.

Usuglašena je Mapa puta između Bosne i Hercegovine i Europske agencije za azil - EUAA za razdoblje 2024. - 2026. Dokument će doprinijeti unapređenju prostora zaštite za tražitelje azila i izbjeglice kroz jačanje sustava azila i prihvata u BiH sukladno Zajedničkom europskom sustavu azila (CEAS) i praksama država članice EU.

Ministarstvo sigurnosti i Ured visokog povjerenika Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) potpisali su početkom 2023. godine projekt podrške sustavu azila u BiH. UNHCR kao dugogodišnji partner Ministarstva sigurnosti BiH, kroz pomenuti projekt, pruža podršku Sektoru za azil, odnosno financira radni angažman određenog broja osoba zaposlenih na prihvatu i smještaju tražitelja azila, na poslovima zaprimanja zahtjeva za azil i registracije, obavljanju intervjua i priprema odluka po zahtjevu za azil, vođenja službenih evidencija kao i jačanje ostalih kapaciteta Sektora za azil.

2. Zakonite migracije

Bosna i Hercegovina nastavila je razvijati pravni okvir kojim su uvjeti ulaska i boravka stranaca na teritoriju Bosne i Hercegovine u velikoj mjeri usklađeni s okvirom EU-a za zakonite migracije. Otvaranje puteva za zakonite migracije je bitna mjera kojom se onima koji žele migrirati pruža prilika da poboljšaju svoje okolnosti, a zemlje domaćini popunjavaju nedostatak na tržištu rada, čime se jača gospodarstvo, a istovremeno ograničavaju kanali za nezakonite migracije.

U sklopu strateškog pristupa migracijama kojim zakonite migracije mogu koristiti gospodarskom razvoju, ukupna godišnja kvota radnih dozvola za produženje i novo zapošljavanje stranaca u BiH u 2023. godini povećana je na 3.995 radnih dozvola u odnosu na 2022. godinu kada je iznosila 2.540 radnih dozvola.

Razvoj migracijskog zakonodavstva i drugih dokumenata

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima prošao je zakonodavnu proceduru u oba doma Parlamentarne skupštine BiH.¹⁰ Zakon je stupio na snagu 23. rujna 2023. godine.

Zakon o strancima iz 2015. godine dodatno je usklađen s europskim pravnom regulativom, i to:

- a) Uredbom (EU) 2019/1155 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 810/2009 o uspostavi Zakonika Zajednice o vizama (Zakonik o vizama),
- b) Uredbom (EU) 2016/399 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o schengenskim granicama),
- c) Direktivom (EU) 2016/801 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o uvjetima ulaska i boravka državljana trećih zemalja u svrhu istraživanja, studija, osposobljenja, volonterstva, razmjena učenika ili obrazovnih projekata, i obavljanja poslova au pair,
- d) Direktivom (EU) 2021/1883 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2021. o uvjetima za ulazak i boravak državljana trećih zemalja u svrhu zapošljavanja visokokvalificiranih radnika te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 2009/50/EZ.

¹⁰ Zakon je usvojen na 6. hitnoj sjednici Zastupničkog doma održanoj 28. kolovoza 2023. i 8. sjednici Doma naroda održanoj 30. kolovoza 2023. godine. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima objavljen je u Službenom glasniku BiH, broj 63/23.

Pored navedenog, načelo zabrane vraćanja (*non-refoulement*) definirano člankom 109. stavak (2) Zakona o strancima usklađeno je s međunarodnim pravom i Zakonom o azilu.

Godišnjom odlukom određen je najmanji iznos sredstava potreban za izdržavanje stranca za vrijeme namjeravanog boravka u Bosni i Hercegovini.¹¹

Usvojen je petnaesti Migracijski profil Bosne i Hercegovine za 2022. godinu koji osigurava Vijeću ministara BiH uvid u ključne trendove u oblasti migracija, a Ministarstvu sigurnosti mogućnost izrade kvalitetnih politika i usvajanja kvalitetnih propisa.¹²

Donesena je Odluka o izmjeni i dopuni Odluke o vizama kojom je ukida bezvizni režim za državljane Bahreina od 31. 8. 2023. godine. Istom odlukom državljani Kraljevine Saudijske Arabije su u razdoblju od 7. 7. do 1. 10. 2023. godine, uz određene uvjete, izuzeti od obveze pribavljanja viza za ulazak, izlazak, tranzit i boravak na teritoriju BiH prilikom boravka u turističkom, kraćem poslovnom ili privatnom posjetu.¹³

Ulazak pod posebnim uvjetima u 2023. godini odobren je odlukama Vijeća ministara BiH državljanima Republike Srbije, učenicima osnovnih škola s područja Kosova i Metohije, te državljanima Palestine koji su srodnici državljana BiH.¹⁴

Digitalizacija sustava za upravljanje migracijama

Pored aktivnosti administriranja i održavanja Informacijskog sustava migracija (ISM) i Registra određenih stranaca (ROS), u 2023. godini riješen je problem prebacivanja podataka o prelascima granice stranaca iz Informacijskog sustava graničnih provjera Granične policije BiH u ISM.

Nastavljene su aktivnosti na implementiranju I. faze uspostavljanja Sustava biometrijskog identificiranja stranaca u ISM-u. Trenutno se provodi testiranje objedinjene verzije ISM-a tj. dorada urađenih kroz I. fazu biometrije.

Statistički podaci o odobrenim boravcima

U 2023. godini strancima u Bosni i Hercegovini odobrena su **5.984 privremena boravka**, od čega najveći broj po osnovi rada s radnom dozvolom (1.897 ili 32 %), spajanja obitelji (1.389 ili 23 %) i obrazovanja (1.356 ili 23 %), podaci su Službe za poslove sa strancima. Istovremeno, strancima je **produljeno 7.497 privremenih boravaka**, najveći broj po osnovi spajanja obitelji (2.808 ili 37 %), rada s radnom dozvolom (1.831 ili 24 %) i obrazovanja (1.540 ili 21 %). U istom razdoblju, odobrena su **474 stalna boravka**.

Pored izdanih dozvola, ovjereno je ukupno 5.696 pozivnih pisama, po zahtjevu pravnih ili fizičkih osoba, kojima se stranac poziva da dođe u BiH u određenu svrhu u određenom razdoblju. Istovremeno, Služba za poslove sa strancima odbila je 339 zahtjeva za ovjeru pozivnog pisma.

¹¹ Odluka o najmanjem iznosu sredstava potrebnom za izdržavanje stranca za vrijeme namjeravanog boravka u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu („Službeni glasnik BiH“, 4/23) i Odluka o najmanjem iznosu sredstava potrebnom za izdržavanje stranca za vrijeme namjeravanog boravka u Bosni i Hercegovini za 2024. godinu („Službeni glasnik BiH“, 5/24)

¹² Migracijski profil BiH za 2022. godinu usvojen je na 16. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 26. 6. 2023. godine.

¹³ Službeni glasnik BiH, broj 50/23

¹⁴ Odluke su donesene na sjednicama Vijeća ministara BiH održanim 11. 5. 2023. i 19. 11. 2023. godine.

Statistički podaci o izdatim vizama

U diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine odobrena je **21.261 viza**.

Strancima je uglavnom izdavana viza za kratkoročni boravak - Viza C koja strancu omogućava tranzit, jedan ili više ulazaka ili boravaka u BiH u određenom razdoblju. Ova viza se izdaje za poslovna putovanja, putovanja u svrhu obrazovanja, obuke ili u sličnu svrhu, za turistička ili druga putovanja, u privatne svrhe, za putovanja na političke, naučne, kulturne, sportske, vjerske ili druge događaje, kao i za putovanja iz ostalih razloga za koja je dovoljan kratkoročni boravak. Najveći broj viza odobren je državljanima Kraljevine Saudijske Arabije, zatim slijede državljani Jordana, Indije, Libana i Filipina.

Viza D, viza za dugoročni boravak omogućava strancu boravak do 180 dana u BiH kao i podnošenje zahtjeva za odobrenje privremenog boravka u BiH. Najveći broj zahtjeva podnesen je iz razloga „izdane radne dozvole“, „rad bez radne dozvole“, „obrazovanje“ i „spajanje obitelji“. Najveći broj viza D odobren je državljanima Kine, Indije, Nepala, Bangladeša i Rusije.

3. Upravljanje granicom

Upravljanje granicom obuhvaća graničnu kontrolu, otkrivanje i istraživanje prekograničnih kaznenih djela, višestruki model kontrole ulaska, međunarodnu suradnju te koordinaciju i zajedničko djelovanje svih tijela čiji rad je vezan za granični promet.

Koncept integriranog upravljanja granicom prenesen je u strateški dokument. Tijekom 2023. godine nastavljena je implementacija Akcijskog plana Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni Hercegovini za razdoblje 2019. – 2023. godina, dok će koncept integriranog upravljanja granicom Bosne i Hercegovine od 2024. do 2026. godine biti usmjeren novim Akcijskim planom Strategije integriranog upravljanja granicom u BiH.

Razvoj zakonodavstva u oblasti granice i drugih dokumenata

Pristupilo se izradi novog Zakona o graničnoj kontroli¹⁵, koji treba biti usklađen s relevantnom pravnom stečevinom EU-a za upravljanje vanjskim granicama, i to:

- a) API Direktivom Vijeća 2004/82/EZ od 29. travnja 2004. godine o obvezi prijevoznika na dostavljanje podataka o putnicima,
- b) Uredbom (EU) 2016/399 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. godine o Zakoniku Unije o pravilima kojima se uređuje kretanje osoba preko granica (Zakonik o shengenskim granicama),
- c) Uredbom (EU) 2019/1896 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. studenoga 2019. godine o Europskoj graničnoj i obalnoj straži i stavljanju van snage uredbi (EU) br. 1052/2013 i (EU) 2016/1624 (Frontex).

Donošenjem zakona povećat će se sveukupni stupanj granične sigurnosti, a što će dovesti do smanjenja svih oblika prekograničnog kriminala, uključujući i nezakonite migracije. Pored navedenog, zakonom će biti tretirana i sva druga pitanja koja su navedena u izvješću Europske komisije za BiH koja se odnose na upravljanje granicom.

Radna skupine za uspostavu sustava za razmjenu podataka o putnicima (API/PNR)¹⁶ izradila je

¹⁵ Radna skupina za izradu novog Zakona o graničnoj kontroli formirana je Odlukom Vijeća ministara BiH s 30. sjednice održane 27. 11. 2023. godine.

¹⁶ Radna skupina je formirana Odlukom Vijeća ministara BiH s 56. sjednice održane 26. 10. 2022.

prijedlog rješenja za uspostavljanje API/PNR sustava koji treba obuhvatiti zakonodavni, tehnički, kadrovski i financijski aspekt implementacije sustava. Prijedlog rješenja za uspostavljanje API/PNR sustava će se u narednom razdoblju uputiti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Pripremljen je prijedlog Strategije integriranog upravljanja granicom i Akcijskog plana provedbe Strategije integriranog upravljanja granicom u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2024. – 2029. godina, koji će se nakon usuglašavanja uputiti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

U 2023. godini, ministar sigurnosti, na prijedlog Granične policije i Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova BiH, donio je izmjenjen Nastavni plan i program osnovne obuke kadeta Granične policije Bosne i Hercegovine, prva i druga razina, kao i Pravilnik o trajanju osnovne obuke i obvezama kadeta tijekom trajanja obuke. Također, pripremljen je Nastavni plan i program obuke „Korištenje i upravljanje ATV vozilima“ koji će se koristiti prilikom obuke 44 policijska službenika Granične policije koji će raditi na poslovima nadzora granice navedenim vozilima.

Sačinjen je Okvirni plan zajedničkog postupanja i suradnje između Granične policije i Službe za poslove sa strancima u cilju suzbijanja nezakonitih migracija, odnosno poduzimanje zajedničkih aktivnosti otkrivanja osoba u nezakonitom prelasku državne granice, odvratanje osoba od pokušaja nezakonitog prelaska državne granice, predaja osoba nadležnim tijelima susjednih država u postupku readmisije po skraćenom postupku ili smještaj u ustanovu na teritoriju BiH, pojačana kontrola osoba i identifikacija slučajeva koji upućuju na moguću zlouporabu bezviznog režima državljana Ruske Federacije, Turske, Kine, Saudijske Arabije i dr.

Sukladno metodologiji Frontexa CIRAM 2.0. sačinjena je Strateška analiza rizika za 2023. godinu iz domena „Nezakonite migracije“ u okviru kojeg je izvršena procijena rizika po segmentima „Ilegalan prelazak državne granice preko graničnih prijelaza“, „Ilegalan prelazak državne granice“ (zelena granica), „Zlouporaba dokumenata“, „Odbijanje ulaska“, „Krijumčarenje ljudi“ i „Nezakonit boravak“.

Statistički podaci o upravljanju granicom

Granična policija Bosne i Hercegovine tijekom 2023. godine u nezakonitom prelasku ili pokušaju nezakonitog prelaska otkrila je 13.663 osobe. U pokušaju nezakonitog ulaska u BiH s teritorija Srbije i Crne Gore otkriveno je 6.110 osoba¹⁷, od čega su prema članku 37. Zakona o graničnoj kontroli odvracene 5.193 osobe. Istovremeno, na izlazu iz BiH otkrivene su 7.553 osobe¹⁸. Najviše otkrivenih osoba u 2023. godini bili su državljani¹⁹ Afganistana, Turske, Pakistana, Maroka, Sirije i Iraka.

Kontrola državne granice

Najveći migracijski pritisak na ulazu u BiH zabilježen je na području djelovanja jedinica granične policije (JGP) Zvornik, Hum-Foča i Bjeljina, dok je na izlazu prisutan u zonama djelovanja JGP Velika Kladuša, Gradiška i Brod.

¹⁷ Radi se o procijenjenom broju osoba i u određenom broju slučajeva o istim osobama koji više puta pokušavaju nezakonito preći granicu. Također, migracijski pritisak na ulazu i izlazu iz BiH uzrokovan je opetovanim neuspjelim pokušajima prelaska, a ne ekvivalentan pojedinačnom kretanju migranata.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Podaci o državljanstvu nezakonitih migranata prezentiranih u informaciji temelje se uglavnom na njihovim izjavama.

Za nezakonit prelazak državne granice migranti pretežito koriste područja izvan graničnih prijelaza. Na graničnim prijelazima evidentirano je 50 slučajeva pokušaja prelaska državne granice skrivanjem oko 440 migranata uglavnom u tovarnom prostoru teretnih motornih vozila, otkrivena su 284 krivotvorena dokumenta za prelazak državne granice koje su uglavnom koristili državljani zemalja visokog migracijskog rizika, i izbjegavanje graničnih provjera pretrčavanjem preko graničnih prijelaza ili nezaustavljanjem na predviđenim mjestima²⁰.

S ciljem otkrivanja kaznenih djela vezanih za prevare s dokumentima u zoni odgovornosti JGP Zračna luka Sarajevo provedena je operativna akcija „Kipar“. Pregledano je 126 osoba na 31 letu od čega je odbijen ulazak u BiH za njih 77, otkrivena su četiri falsifikovana dokumenata. Također, u zoni odgovornosti JGP Zračna luka Sarajevo i u suradnji sa Službom za poslove sa strancima provedena je pojačana kontrola osoba i identifikacija slučajeva koji upućuju na zlouporabu bezviznog režima. Ulaz u BiH odbijen je za 96 osoba od čega je najveći broj državljana Turske i otkriven je jedan falsificirani dokument NR Kine.

Radi sprječavanja nezakonitih ulazaka na teritoriju BiH nastavljen je izvanredan angažman policijskih službenika Granične policije iz Jedinice za podršku i kontrolu Čapljina u zoni odgovornosti jedinice Trebinje i izvanredan angažman 158 službenika, kao ispomoć na poslovima nadzora državne granice na području djelovanja Jedinice granične policije Zvornik te 124 policijska službenika u JGP Velika Kladuša, Zvornik i Hum-Foča. Privremeno je interno premješteno 46 policijskih službenika u jedinice terenskih ureda Istok, Sjeveroistok, Sjeverozapad, Zapad i Jug u čijoj zoni odgovornosti je pojačan migracijski pritisak.

U 2023. godini započela je obuka XI. klase kadeta Granične policije odnosno 98 kadeta za čin „policajac“ i 22 kadeta u čin „mlađi inspektor“. Također, izvršena je preliminarna selekcija prijave kandidata zaprimljenih na Javni oglas za XII. klasu kadeta, 125 za čin „policajac“ i 25 za čin „mlađi inspektor“.

Pored 600 policijskih službenika ili oko 25 % od ukupnog broja službenika koji nedostaju prema sistematiziranim radnim mjestima u Graničnoj policiji, u 2023. godini radni odnos prestao je za još 65 osoba. U 2024. godini uvjete za odlazak u mirovinu ispunit će 200 dodatnih policijskih službenika Granične policije. Granična policija ističe „...da provedba procedura prijema i školovanja kadeta, ukoliko i budu tekle planiranom i uobičajenom dinamikom, teško može biti dovoljna za nadoknadu navedenog broja službenika kojima prestaje radni odnos, iako su naša očekivanja i potrebe da se broj policijskih službenika značajno poveća.“²¹

Pored vlastitih ljudskih i materijalno-tehničkih resursa, Granična policija nadzor državne granice provodi na temelju odluka ministra sigurnosti ili pojedinačnih sporazuma u suradnji s drugim policijskim agencijama u BiH. U 2023. godini potpisan je sporazumima o pružanju pomoći i operativnoj suradnji u nadzoru granice s Ministarstvom unutarnjih poslova Unsko-sanskog kantona. Tijekom 2023. godine zajedno s policijskim službenicima Granične policije u nadzoru granice sudjelovalo je u prosjeku po pet policijskih službenika SIPA-e, pet službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, 40 policijska službenika Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske i 17 službenika iz ostalih ministarstva unutarnjih poslova (Unsko-sanskog kantona, Posavskog kantona, Kantona 10, Hercegovačko-neretvanskog kantona, Zapadno-hercegovačkog kantona) i Policije Brčko distrikta BiH. Policijski službenik iz

²⁰ Jedinice granične policije na kojima su evidentirani pokušaji nezakonitog prelaska na graničnim prijelazima u 2023. godini su: Gradiška, Izačić, Gradina, Kostajnica, Velika Kladuša, Orašje, Šamac, Brod, Donji Svilaj, Bijača, Prolog, Uvac, Bijeljina, Popovi, Rača, Hadžin potok, Kaldurma, Zračna luka Sarajevo, Kozarska Dubica i Neum 2.

²¹ Akt Granične policije broj: 17-05-3-50-3270/22 od 22. 8. 2023. godine

navedenih policijskih agencija bili su raspoređeni u zonama djelovanja jedinica Granične policije Višegrad, Zvornik, Hum-Foča, Bijeljina, Trebinje, Dobrljin²², Brod, Orašje, Brčko, Doljani, Velika Kladuša, Izačić i Strmica.

Suradnja sa susjednim državama nastavljena je putem mješovitih ophodnji i održavanjem sastanaka s graničnim tijelima susjednih zemalja. U 2023. godini provedeno je 2.899 mješovitih ophodnji, od čega najveći broj na teritoriju Republike Srbije, njih 1.494. Također, održano je ukupno 415 sastanaka na lokalnoj, regionalnoj razini i centralnoj razini, od čega najveći broj s nadležnim tijelom Republike Hrvatske.

Granična policija je do sada više puta predložila niz mjera kojima bi se poboljšali uvjeti rada i povećao broj policijskih službenika na poslovima suzbijanja nezakonitih migracija: okončati aktivnosti usvajanja Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji Granične policije Bosne i Hercegovine; poduzeti dodatne napore radi realizacije projekata usmjerenih na jačanje materijalnih kapaciteta za borbu protiv nezakonitih migracija; izmjeniti odredbe Zakona o policijskim službenicima BiH u dijelu internog premještaja policijskih službenika, rada u policijskoj agenciji nakon sticanja uvjeta za umirovljenje, radnog vremena i godišnjeg odmora; osigurati dodatna proračunska sredstva za financiranje utroška goriva, obnavljanje i održavanje vozila i opreme; iznaći način za angažman policijskih službenika iz drugih agencija koji bi pružili ispomoć Graničnoj policiji umjesto službenika Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH i Državne agencije za istrage i zaštitu; ubrzati aktivnosti na donošenju novog Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva BiH kojim bi se izvršio prenos mjerodavnosti za obavljanje poslova protudiverzijskih pregleda putnika i kabinskog prtljaga s Granične policije na operatere zračne luke i pokrenuti inicijativu izmjene Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima kako bi se poslove ekstradicije i transfera osuđenih osoba radila Direkcija za koordinaciju policijskih tijela ili nadležna sudska policija.

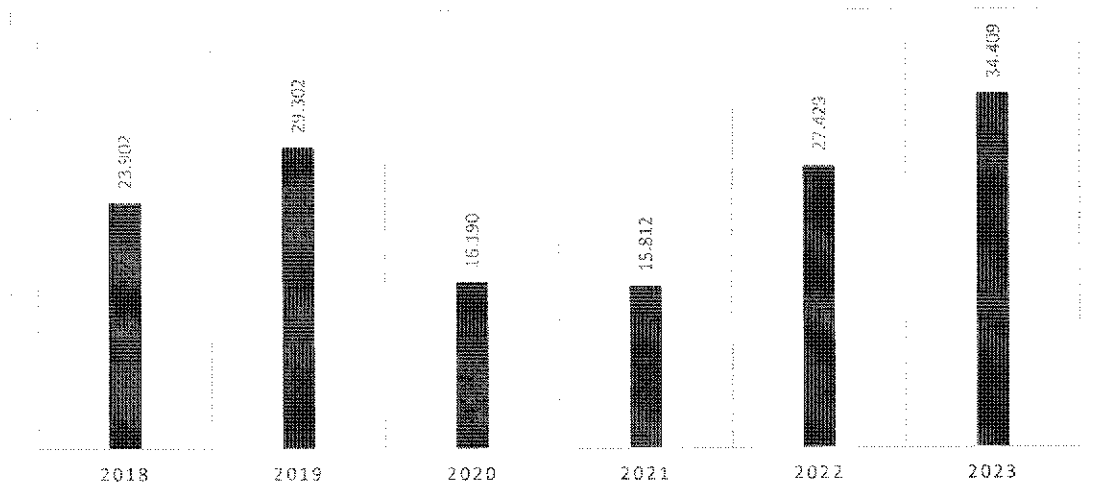
4. Nezakonite migracije

Prema godišnjim podacima za posljednjih šest godina, preko teritorija Bosne i Hercegovine prešlo je preko 142.000 migranata²³. Njihov broj mijenjao se ovisno o politici i mjerama koje su poduzimale države Europske unije, Bosna i Hercegovina kao i druge zemlje na glavnim pravcima kretanja migranata radi suzbijanja i sprječavanja nezakonitih migracija, intenzitetu kretanja na zapadnobalkanskoj migracijskoj ruti, otvaranju novih migracijskih ruta, ograničenjima uvedenim zbog pandemije bolesti COVID-19, kao i nizu drugih međusobno povezanih faktora (Grafikon 1.).

²² Usljed novonastale migracijske situacije, policijski službenici MUP-a RS angažirani su zadnja dva mjeseca 2023. godine na području djelovanja JGP Dobrljin.

²³ Podatak se temelji na broj nezakonitih migranata prijavljenih Službi za poslove sa strancima.

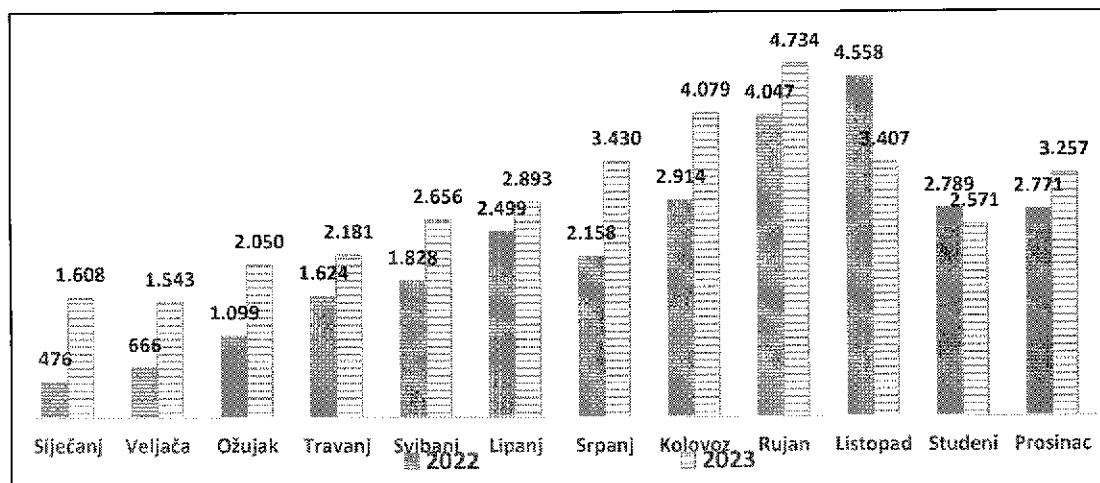
Grafikon 1.: Broj nezakonitih migranata evidentiranih na teritoriju BiH u razdoblju 2018.-2023. godina

Nakon što je 2019. godine evidentiran najveći broj migranata koji su na nezakonit način ušli u Bosnu i Hercegovinu, pandemija bolesti COVID-19 smanjila je nezakonite ulaske tijekom 2020. i 2021. Međutim, od 2022. godine broj migranata opet počinje rasti. **U 2023. godini prijavljeno je 34.409 nezakonitih migranata**, što predstavlja povećanje od 25,45 % u odnosu na 2022. kada je naglo povećan priliv migranata kao posljedica ukidanja ograničenja povezanih s pandemijom.

Tijekom 2023. godine mijenjao se intenzitet nezakonite migracije (Grafikon 2.) preko teritorija Bosne i Hercegovine. On je bio uvjetovan sezonskim obrascima kretanja migranata, vremenskim uvjetima, viznom politikom zemalja regije, pristupom prema migrantima otkrivenim u nezakonitom prelasku granice, sigurnosti i brzini kretanja na ruti, preusmjeravanjem rute²⁴, traženju novih ruta i ulaznih točki u EU od strane migranata i krijumčarskih mreža, organiziranosti krijumčarskih mreža i nizom drugih povezanih faktora.

Grafikon 2.: Pregled podataka o nezakonitim migracijama u 2022. i 2023. godini

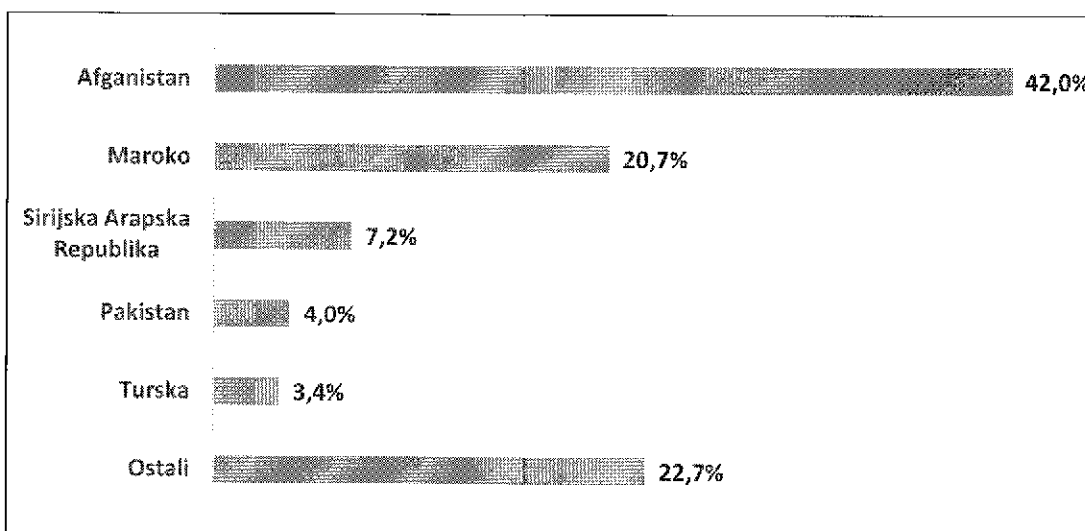

²⁴ Prema podacima Frontexa, iznesenim u IOM *Monthly Progress Update* – November 2023, zbog gotovo potpunog prekida migracijskog toka preko Srbije i Mađarske na dulje od mjesec dana (od 27. listopada) i širenja policijskih operacija Srbije za sprječavanje ulazaka iz Bugarske (od 21. studenoga) migracijski tokovi preusmjereni su prema Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj ili drugim predviđenim izlaznim područjima na sjeveru regije.

Prvi put od 2018. godine, od kada traje povećan pritisak nezakonitih migracija, na teritoriju Bosne i Hercegovina evidentirano je preko 30 tisuća nezakonitih migranata. Točnije, 6.980 osoba više nego u 2022. godini. Vrhunac dolazaka tj. evidentiranih nezakonitih migranata u 2023. godini bio je u kolovozu i rujnu kada su mjesečni brojevi, uzastopno dva mjeseca, prešli četiri tisuće. Nakon toga situacija priliva nezakonitih migranata se smanjivala.

Od 122 različita državljanstva²⁵ čiji pripadnici su evidentirani tijekom 2023. godine, najzastupljeniji su državljani Afganistana (14.442 osoba). Njihov broj je veći nego ukupan broj državljana ostale četiri zemlje iz kojih dolazi najviše nezakonitih migranata, Maroko (7.135), Sirijska Arapska Republika (2.486), Pakistan (1.371) i Turska (1.175). Na tih pet zemalja zajedno odnosi se 77 % od ukupnog broja svih prijavljenih nezakonitih migranata u BiH (Grafikon 3.).

Grafikon 3.: Prikaz najzastupljenijih državljanstava nezakonitih migranata u 2023. godini

Od ostalih koji čine 22,7 % od ukupnog broja prijavljenih nezakonitih migranata, najbrojniji su državljani Bangladeša (1.093), Irana (1.076), Konga DR (835), Kube (789) i Alžira (437).

U odnosu na prethodnu godinu, u 2023. značajno je promijenjen trend kretanja državljana Maroka i Sirije preko teritorija BiH. Naime, u 2023. godini evidentirano je oko 7.000 više nezakonitih migranata državljana Maroka u BiH nego u prethodnoj godini (2022. – 134). IOM u suradnji sa Službom za poslove sa strancima proveo je anketu²⁶ kako bi se stekao uvid u demografske profile, pokretače migracija državljana Maroka evidentiranih u Bosni i Hercegovini i njihove daljnje namjere. Rezultati ankete pokazali su da je 92 % ispitanika napustilo Maroko iz ekonomskih razloga; svi ispitanici doputovali su avionom iz Maroka u Istanbul zahvaljujući postojećem bezviznom režimu za državljane Maroka koji dolaze u Republiku Tursku; 52 % prešlo je granicu iz Turske i ušlo u Bugarsku, a 48 % je putovalo kroz Grčku²⁷; oni koji su putovali bugarskom rutom potrošili su u prosjeku 2.883 USD za svoje

²⁵ Podaci o državljanstvu temelje su uglavnom na izjavama migranata koji su nezakonito ušli u BiH.

²⁶ Anketu je provedena u razdoblju od 19. do 29. lipnja 2023. godine. Prigodan uzorak činilo je 115 osoba državljana Maroka muškog spola, od čega je 81 % bilo mlađe od 29 godina. Migranti su anketirani u privremenim prihvatnim centrima Blažuj i Lipa.

²⁷ U tjednim izvješćima Europolu dostavljenim Ministarstvu sigurnosti aktima od 30. 8. i 6. 9. 2023. godine navodi se da državljani Maroka dolaze avionom u Istanbul odakle koriste različite rute: do Srbije avionom, odakle u BiH i Sloveniju dolaze prijevoznim sredstvima ili do granice Srbije-Mađarske autom, prelazeći granicu pješke; do Grčke

putovanje iz Maroka do BiH, dok je za putovanje grčkom rutom trošak u prosjeku iznosio 2.233 USD; Italija, Francuska, Španjolska, Njemačka i Norveška čine top pet najčešće navođenih zemalja odredišta.²⁸

Pored navedenog, u zadnjem mjesecu 2023. godine značajno je povećana zastupljenost državljana Sirije među nezakonitim migrantima (prosinac-1.674, studeni-322, listopad-93).²⁹ Prema podacima IOM, većina državljana Sirije koji su evidentirani u posljednjih nekoliko mjeseci, živjeli su u Turskoj jednu ili više godina, dok su ostali nedavno stigli. IOM *Migration Mobility Situation Report Bosnia and Herzegovina – November 2023*³⁰ pruža podatke prikupljene na temelju intervjua s državljanima Sirije u privremenim prihvatnim centrima u BiH. Za put od Turske do Bugarske plaćanje za usluge krijumčarenja funkcionira kroz tzv. "urede za plaćanje". Migrantima su na raspolaganju dvije opcije. Prva opcija je da migranti plate za specifične GPS koordinate na mapi odakle mogu preći granicu. Nakon što uspješno pređu granicu dobiju poruku s novim uputama i koordinatama za sljedeću etapu svog putovanja. Cijena ovih koordinata varira od 100 do 400 eura. Drugi model je kada migranti plate da na svom putovanju budu u pratnji pomagača u nezakonitom kretanju. Pomagači mogu biti od drugih migranata i lokalnih stanovnika do vozača taksija. Migrante vode do određenih graničnih prijelaza, a kada stignu na određene lokacije s druge strane granice, tu ih dočekuju nove osobe koje im pružaju usluge smještaja i informacije o sljedećim koracima. Cijena ovih usluga kreće se od 9.000 do 12.000 eura za put od Turske do planirane zemlje odredišta. Plan sirijskih državljana koji su nedavno stigli u BiH prvobitno je bio da iz Srbije pređu granicu u Mađarsku. Neki od ispitanika su nakon nekoliko neuspješnih pokušaja odustali od tog plana zbog snažnog prisustva policije u blizini granice. Pomagači su ih onda preusmjerili u BiH.

Mjere prema strancima

U 2023. godini poduzete su sljedeće mjere prema strancima koji su otkriveni u nezakonitom boravku na teritoriju BiH: mjera protjerivanja s teritorije BiH izrečena je za 2.582 osobe, 1.897 osoba je obuhvaćeno mjerom nadzora, boravak je otkazan za 813 osoba, a bezvizni za 134 osobe. Istovremeno, strancima u BiH poništene su 62 vize.

Mjera protjerivanja i stavljanja pod nadzor primjenjena je u najvećem broju prema državljanima Turske, Kine i Afganistana. Državljanima Turske, Srbije, Indije i Hrvatske najzastupljeniji su među strancima kojima je otkazan boravak u izvještajnoj godini.

Vize su poništene državljanima Indije, Jordana, Somalije, Nepala, Bangladeša, Egipta, Ugande, Rusije i Palestine.

Centri za smještaj osoba u postupku povratka i readmisije

Imigracijski centar kapaciteta do 120 mjesta. U ovaj centar kojim upravlja Sužba za poslove sa strancima smještaju se i borave do konačnog udaljenja, među ostalim, osobe koje nakon

i Bugarske autom; do Grčke brodom, odakle dalje preko S. Makedonije, Srbije, Mađarske, Slovačke/Austrije, Češke/Poljske.

²⁸ <https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbd1076/files/documents/2023-07/bcs-customised-survey-moroccan-nationals-in-bosnia-and-herzegovina.pdf> (pristupljeno: 4. 10. 2023.)

²⁹ Prema EU EPMT tjednim izvješćima, državljani Sirije su među najzastupljenijim državljanima o čijem krijumčarenju, uglavnom duž različitih ruta na zapadnom Balkanu u EU, je izvještavano.

³⁰ https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbd1076/files/documents/2023-12/final_bcs-migrant-mobility-report-nov-2023-3.pdf (pristupljeno: 26. 1. 2023.)

rješenja o protjerivanju ne žele dobrovoljno napustiti zemlju. U 2023. godini prosječno u ovom centru boravilo je 40 osoba. Na dan 31. 12. 2022. godine u ovom centru boravilo je 27 osoba.

Kapaciteti Imigracijskog centra dodatno su povećani dogradnjom jednog sprata na postojeći objekat u Istočnom Sarajevu. Slijedi opremanje novih prostorija za upotrebu.

4.1. Privremeni prihvatni centri

Privremeni prihvatni centri otvoreni su kako bi se velikom broju migranata, koji su u nezakonitom tranzitu preko teritorija Bosne i Hercegovine, osigurao adekvatan smještaj i zbrinjavanje. Pet godina nakon otvaranja prvih privremenih centara, institucije Bosne i Hercegovine, kao odgovor na preporuke iz izvješća Europske komisije pokrenule su aktivnosti preuzimanja koordinacije i upravljanja radom privremenih prihvatnih centara.

Statistički podaci

Tijekom 2023. godine u četiri privremena prihvatna centra, ukupnog kapaciteta 4.880 mjesta, u prosjeku je boravilo 1.460 osoba. Na dan 31. 12. 2023. godine u centrima se nalazilo 2.659 osoba, od čega u privremenim prihvatnim centrima u Kantonu Sarajevo 1.235 osoba, a u centrima u Unsko-sanskom kantonu 1.424 osoba. Visoka stopa fluktuacije u privremenim prihvatnim centrima bila je izražena tijekom cijele izvještajne godine, podaci su IOM-a.

U izvješću IOM-a koje obuhvaća razdoblje od 25. 12. 2023. do 7. 1. 2024. godine, u privremenim prihvatnim centrima nalazilo se 78 % muškaraca samaca, 7 % djece bez pratnje, 1 % žena i 14 % obitelji s ili bez djece.³¹

Pored državljana Maroka, tijekom 2023. godine evidentiran je veći broj dolazaka i boravaka u centrima maloljetnika iz Afganistana, muških obitelji i samohranih majki iz Sirije, obitelji iz Konga.

Smještajni kapaciteti na području Kantona Sarajevo

Privremeni prihvatni centar „Ušivak“ na području općine Hadžići kapaciteta do 800 mjesta. U 2023. godini prosječno u ovom centru boravilo je 186 osoba. Na dan 31. 12. 2023. godine u ovom centru boravilo je 309 osoba.

Privremeni prihvatni centar „Blažuj“ na području općine Ilidža kapaciteta do 2.000 mjesta. U 2023. godini prosječno u ovom centru boravilo je 786 osoba. Na dan 31. 12. 2023. godine u ovom centru boravilo je 926 osoba.

Smještajni kapaciteti na području Unsko-sanskog kantona

Privremeni prihvatni centar „Borići“ u Bihaću kapaciteta do 580 mjesta. U 2023. godini prosječno u ovom centru boravile su 132 osobe. Na dan 31. 12. 2023. godine u ovom centru boravilo je 280 osoba.

Služba za poslove sa strancima i Kantonalni centar za socijalni rad Bihać u 2023. godini donijeli su Smjernice za postupanje s djecom bez pratnje u centru „Borići“.

Privremeni prihvatni centar „Lipa“ na području općine Bihać kapaciteta do 1.500 mjesta. U 2023. godini prosječno u ovom centru boravilo je 356 osoba. Na dan 31. 12. 2023. godine u ovom centru boravile su 1.144 osobe.

³¹ https://bih.iom.int/sites/g/files/tmzbd11076/files/documents/2024-01/01_iom-bih-external-sitrep-25-december-2023-7-january-2024-2-1.pdf (pristupljeno: 7. 2. 2024.)

4.1.1. Zdravstvena zaštita

Dansko Vijeće za izbjeglice (DRC) u suradnji s domovima zdravlja i privatnom poliklinikom unutar privremenih prihvatnih centara osigurava zdravstvenu zaštitu u vidu pregleda liječnika, medicinskih intervencija, upućivanja prema specijalističkim uslugama, plaćanja specijalističkih usluga i izravnih neuropsihijatrijskih usluga. Tijekom 2023. godine pruženo je preko 30.600 pregleda i 10.200 medicinskih intervencija u privremenim centrima, od čega se preko tri tisuće odnosilo na pedijatrijske usluge. Cijepljeno je 129 djece, a osigurana su 73 sistematska pregleda za polazak u školu. Hospitalizirane su 72 osobe.

Tabela 1.: Utrošak sredstava u privremenim prihvatnim centrima prema medicinskim uslugama, do kraja prosinca 2023. godine

Medicinske usluge	Iznos u KM
medicinski timovi domova zdravlja Kantona Sarajevo i Bihać	159.063,48
pedijatrijski timovi Doma zdravlja Kantona Sarajevo i privatne klinike ³²	45.038,40
primarna zdravstvena skrb	39.686,91
sekundarna zdravstvena skrb	270.771,84
esencijalni lijekovi	211.595,98
specifični lijekovi	47.526,62
sanitetski materijal	33.741,70

Upućivanje korisnika prema ustanovama primarne i sekundarne zaštite odvija se na temelju uputnice liječnika iz medicinskog tima. Korisnik se isti ili naredni dan upućuje prema ustanovi. Nastali troškovi ovise od vrste dijagnoze korisnika i duljini trajanja liječenja u zdravstvenoj ustanovi. U 2023. godini, najčešća oboljenja kod korisnika su oboljenja kože i potkožnog tkiva (22 %), respiratornog sustava (16 %), mišićno-koštanog sustava i vezivnog tkiva (9 %). Među specifičnim oboljenjima od visokog epidemiološkog značaja su: šuga koja je dijagnosticirana u 1.073 slučaja, vaši u 50 slučaja i četiri slučaja turbekuloze.

Na listi esencijalnih lijekova koji su odmah dostupni korisnicima ambulanti u privremenim prihvatnim centrima nalazi se 140 lijekova. Ova lista je napravljena prema stalnim potrebama korisnika. Specifični lijekovi koji su propisani od specijalista nabavljaju se u ljekarnama s kojima je DRC sklopio ugovor.

Od strane medicinskog tima DRC-a primjećeno je da migranti odbijaju daljnje liječenje na sekundarnoj razini zdravstvene skrbi, posebno na ortopedskom odjelu, radi što bržeg napuštanja teritorija BiH. Također, DRC je izvjestio o napuštanju zdravstvenih ustanova i teritorija BiH roditelja djeteta s epileptičnim napadima kojima su liječnici savetovali daljnji boravak u ustanovi, te migranta kojem je bila potrebna transplatacija uslijed teškog zatajenja srca. S povećanjem broja migranata u privremenim prihvatnim centrima povećao se broj korisnika droga i osoba s psihijatrijskom dijagnozom. Pored navedenog, od ožujka 2023. godine povećao se broj osoba kojima je potrebna stalna medicinska skrb u posebno namjenjenim

³² Uslijed nedostatka pedijataru u domovima zdravlja u Unsko-sanskom kantonu potpisan je ugovor s poliklinikom „Muminović“.

stacionarima organiziranim u centrima. Veliki broj korisnika u ovim stacionarima su migranti koji su zadobili ozljede leđa ili prijeloma nogu prilikom prelaska mosta u Zvorniku.

Pružanje medicinske pomoći većem broju korisnika, rad na prevenciji različitih zdravstvenih problema (održavanje dentalne higijene, zlouporabe psihofarmaka i droga, samoozlijeđivanje korisnika, rješavanje posljedica sukoba i fizičkog nasilja među migrantima u centrima), rješavanje prisustva pasa lualica u centrima (evidentirana su dva ugriza pasa), organiziranje transporta prema zdravstvenim ustanovama neki su od izazova s kojima su se susretali medicinski timovi u privremenim prihvatnim centrima. U izvješćima DRC-a posebno je istaknut **izazov nedovoljnog liječničkog kadra u domovima zdravlja**, zbog čega angažman, prisustvo i pružanje zdravstvene skrbi migrantima u privremenim prihvatnim centrima postaje otežano.

5. Krijumčarenje migranata

„Krijumčarenje migranata“ znači posredovanje, u svrhu izravnog ili neizravnog stjecanja financijske ili druge materijalne koristi od nezakonitog ulaska osobe u državu koje ta osoba nije državljanin ili u njoj nema trajno boravište³³. Krijumčarenje svake godine dovodi do više tisuća smrtnih slučajeva među migrantima. Prema podacima IOM-a, u 2023. godini smrtno je stradalo ili nestalo 6.897 osoba tijekom njihove migracije širom svijeta, od čega 45 osoba na zapadnobalkanskoj ruti. Saobraćajne nesreće/smrt povezana s opasnostima pri prijevozu je najčešći uzrok smrti migranata na zapadnobalkanskoj ruti³⁴.

Migranti u Bosnu i Hercegovinu ulaze uglavnom s područja Republike Srbije na način da ih, nakon organiziranog prijevoza u pogranični pojas, osobe nezakonito uvode u BiH kopnenim putem ili preko rijeke Drine. Uglavnom se radi o osobama koje su nastanjene u pograničnim područjima ili vlasnicima manjih plovila. Daljnji transport prema prihvatnim centrima organiziraju kriminalne skupine uz pomoć vozača državljana BiH ili taksi prijevoznika. Iz Sarajeva prema Bihaću, Velikoj Kladuši, Gradišci ili Brodu migranti dolaze uz pomoć taksi prijevoznika, iznajmljenim vozilima ili javnim prijevozom. U Republiku Hrvatsku prelaze čamcima ili uz pomoć vodiča. Njihovo kretanje u EU također dalje organiziraju kriminalne skupine korištenjem različitih prijevoznih sredstava.

Kaznenim zakonom Bosne i Hercegovine propisana su dva kaznena djela koja se odnose na krijumčarenje migranata, i to: „Krijumčarenje ljudi (članak 189.) i „Organiziranje grupe ili udruženja za izvršenje kaznenog djela „Krijumčarenje migranata“ (članak 189a.).

Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine nadležno je za procesuiranje predmeta kaznenih djela prema čl. 189. i 189a. Kaznenog zakona BiH. Granična policija BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu, ministarstva unutarnjih poslova, koji su uključeni u kontrolu i borbu protiv kriminalnih aktivnosti, dužni su dostaviti izvješće o počinjenju kaznenog djela Tužiteljstvu BiH (Tabela 2.). Tužiteljstvo BiH po osnovi odluke tužitelja pokreće kazneni postupak, odnosno podiže optužnicu, o kojoj u postupku odlučuje Sud BiH i po okončanju istog, donosi konačnu presudu.³⁵

³³ Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta

³⁴ <https://missingmigrants.iom.int/region/europe> (pristupljeno: 22. 1. 2024.)

³⁵ https://sudbih.gov.ba/data/Dokumenti/Bro%C5%A1ura_Suda_BiH/Brosura_krijumcarenje_SUD_BiH.pdf (pristupljeno: 11. 1. 2022.) Krijumčarenje migranata-Praksa Suda Bosne i Hercegovine, razdoblje od 2018. do 2021.

Prema podacima Tužiteljstva BiH, u 2023. godini podignuta je ukupno 31 optužnica za krijumčarenje ljudima prema navedenim članovima KZ-a, protiv 45 osoba.

Tabela 2.: Statistički podaci o podnesenim izvješćima o počinjenju djela prema čl. 189. i 189a. Kaznenog zakona BiH

R.br.	Policajska agencija	Dostavljena izvješća	1.1.2022 - 31.12.2022		1.1.2023 - 31.12.2023	
			Članak 189. KZ BiH	Članak 189a. KZ BiH	Članak 189. KZ BiH	Članak 189a. KZ BiH
1.	Granična policija BiH	Ukupan broj izvješća podnesenih Tužiteljstvu BiH	45	0	62	2
		Ukupan broj prijavljenih osoba s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela	102	0	108	9
2.	Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA)	Ukupan broj izvješća podnesenih Tužiteljstvu BiH	3	1	2	2
		Ukupan broj prijavljenih osoba s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela	7	3	12	12
3.	MUP Republike Srpske	Ukupan broj izvješća podnesenih Tužiteljstvu BiH	14	0	11	2
		Ukupan broj prijavljenih osoba s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela	23	0	16	3
4.	MUP Unsko-sanskog kantona	Ukupan broj izvješća podnesenih Tužiteljstvu BiH	0	0	1	0
		Ukupan broj prijavljenih osoba s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela	0	0	2	0
5.	MUP Kantona 10	Ukupan broj izvješća podnesenih Tužiteljstvu BiH	1	0	0	0
		Ukupan broj prijavljenih osoba s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela	1	0	0	0
Σ Ukupan broj izvješća podnesenih Tužiteljstvu BiH			63	1	76	6
Σ Ukupan broj prijavljenih osoba s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela			133	3	138	24
R.br.	Struktura prijavljenih osoba po državljanstvu s osnovama sumnje da su izvršili kaznena djela	1.1.2022 - 31.12.2022		1.1.2023 - 31.12.2023		
		Članak 189. KZ BiH	Članak 189a. KZ BiH	Članak 189. KZ BiH	Članak 189a. KZ BiH	
1.	BiH	82	3	96	21	
2.	NN	33	0	16	3	
3.	Turska	5	0	9	0	
4.	Hrvatska	4	0	4	0	
5.	Afganistan	6	0	2	0	
6.	Pakistan	3	0	2	0	
7.	Španjolska	0	0	2	0	
8.	Crna Gora	0	0	1	0	
9.	Austrija	0	0	1	0	
10.	Italija	0	0	1	0	
11.	Iran	0	0	1	0	
12.	Srbija	0	0	1	0	
13.	Irak	0	0	1	0	
14.	Rumunjska	0	0	1	0	
UKUPNO			133	3	138	24

Tijekom 2023. godine Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine podnesena su ukupno 82 izvješća iz čl. 189. i 189. Kaznenog zakona BiH. U odnosu na prethodnu godinu broj podnesenih izvješća je povećan za 28 %. Najviše počinitelja državljan su Bosne i Hercegovine. Međutim, u odnosu na prethodnu godinu kao počinitelji kaznenog djela krijumčarenja migranata prijavljene su osobe većeg broja različitih državljanstava.

Provedeno je sedam operativnih akcija protiv krijumčarenja ljudima na teritoriju Bosne i Hercegovine. Akcije pod nazivom „Sava“ i „Barbados“ provela je Granična policija.³⁶

Operativna akcija „Sava“ provedena je na području Bihaća, Cazina, Velike Kladuše i Bužima zbog postojanja osnova sumnje da je pet osoba (BiH državljan), počinilo kazneno djelo iz članka

³⁶ Podaci dostavljeni od SIPA-e ne sadrže detalje o provedenim akcijama.

189a. KZ-a, a u svezi s kaznenim djelima iz članka 189. i kaznenim djelima iz članka 210a. „Nedozvoljeni promet akciznih proizvoda“, a u svezi s kaznenim djelom iz članka 214. „Krijumčarenje“ KZ-a.

Operativna akcija „Barbados“ provedena je pod nadzorom Tužiteljstva BiH i po nalogu Suda BiH na području Sarajeva i Zvornika. Akcija je provedena zbog postojanja osnova sumnje da su identificirani članovi organizirane kriminalne skupine, državljani BiH, počinili kazneno djelo iz članka 189., a u svezi s kaznenim djelom iz članka 189a. KZ-a. Pripadnici organizirane kriminalne skupine krijumčarili su više od 200 nezakonitih migranata, uglavnom državljana Afganistana, Sirije i Bangladeša. Kroz provedbu operativne akcije ostvarena je značajna i intezivna suradnja s Ministarstvom unutarnjih poslova Republike Srbije i Centrom za provedbu zakona jugoistočne Europe (SELEC).

Policijska tijela u BiH provela su racije u privremenim prihvatnim centrima u Sarajevu i Bihaću kako bi se identificirali organizatori i pripradnici kriminalnih skupina iz Afganistana, koji su u prethodnom razdoblju djelovali u graničnom pojasu između Srbije i Mađarske. Kriminalne skupine su kontrolirale određeni dio pograničnog teritorija navedenih država kroz koju su krijumčarili migrante, koristeći vatreno oružje u međusobnim obračunima.

Suradnja s međunarodnim tijelima i policijskim agencijama

Tužiteljstvo BiH, Državna agencija za istrage i zaštitu, Granična policija, ostale policijske agencije kao i druge organizacije u BiH surađuju kontinuirano radi provedbe istraga i kaznenog gonjenja izvršitelja kaznenih djela povezanih s krijumčarenjem migranata. Zaključkom s kolegija Odsjeka za krijumčarenje i borbu protiv trgovanja ljudima Tužiteljstva BiH prioritet je dat predmetima organiziranja skupina za krijumčarenje migranta.

Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA) u suradnji s Graničnom policijom, Službom za poslove sa strancima i ostalim agencijama u BiH radi na sprječavanju i otkrivanju kriminalnih aktivnosti u okviru operativne akcije „Istok“.

Od početka 2023. godine SIPA je kopredsjedatelj Operativne skupine Zapadnog Balkana za borbu protiv krijumčarenja ljudi. Skupina ima za cilj ubrzanje i unaprjeđenje suradnje između policijskih agencija Zapadnog Balkana i zemalja Europske unije.

U 2023. godini formiran je istražni tim sastavljen od predstavnika SIPA-e, MUP-a Slovenije i MUP-a Hrvatske. Tim je formiran pod okriljem Europol-a.

U prostorijama Nacionalne zajedničke kontakt točke BiH za suradnju sa Europolom održan je radni sastanak na kojem su sudjelovali predstavnici svih policijskih agencija u BiH i oficir za vezu Austrije radi formiranja *West Balkan Task Force*, jedinstvene kontakt točke BiH za ilegalne migracije i trgovanje ljudima.

Granična policija sudjelovala je na više međunarodnih sastanaka organiziranih radi planiranja zajedničkih aktivnosti protiv krijumčarenja migranata u regiji zapadnog Balkana kao i međunarodnih operativnih akcija u organizaciji Frontexa i Europol-a usmjerenih na kaznena djela povezana za nezakonite migracije.

6. Međunarodna zaštita

Na području azila predviđena su dva oblika međunarodne zaštite: status izbjeglice i status supsidijarne zaštite.

Migrantima koji su nezakonito ušli u zemlju i iskazali namjeru za traženje azila u Bosni i Hercegovini, neovisno je li namjera iskazana Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine na graničnom prijelazu ili u terenskom uredu Službe za poslove sa strancima, Služba za poslove sa strancima izdaje potvrdu o namjeri traženja azila. Izdana potvrda dostavlja se Sektoru za azil Ministarstva sigurnosti. Potvrda omogućava zakonit boravak na teritoriju BiH u roku njene valjanosti od 14 dana, te u navedenom razdoblju migrant treba podnijeti zahtjev za azil nadležnoj organizacijskoj jedinici Ministarstva sigurnosti. Iz različitih razloga, većina nositelja navedene potvrde ili napusti BiH ili pokuša napustiti BiH prije nego što podnesu zahtjev za azil.

U 2023. godini uočeno je povećanje broja osoba (357) koje su iskazale namjeru za podnošenje zahtjeva za azil na graničnom prijelazu u Zračnoj luci Sarajevo u odnosu na prethodnu godinu (14). Uglavnom se radi o državljanima Sirije, Turske, Iraka, Irana i Afganistana.

Razvoj zakonodavstva i drugih dokumenata o azilu

Izveštajna godina iskorištena je za analizu Zakona o azilu, odnosno potrebu dodatnog usklađivanja zakonodavnog okvira s pravnom stečevinom EU-a prema preporukama iz izvješća Europske komisije, ali i o uočenim nedostacima u dosadašnjoj primjeni zakona.

Tijekom 2023. godine održan je niz sastanaka predstavnika Ministarstva sigurnosti i EU Agencije za azil (EUAA) na kojima je razgovarano o sadržaju i implementaciji Mape puta. Implementiranje Mape puta financirat će se kroz treću fazu Programa EU za zaštitno-osjetljivo upravljanje migracijama, kao i iz proračuna EUAA.

Statistički podaci o tražiteljima međunarodne zaštite

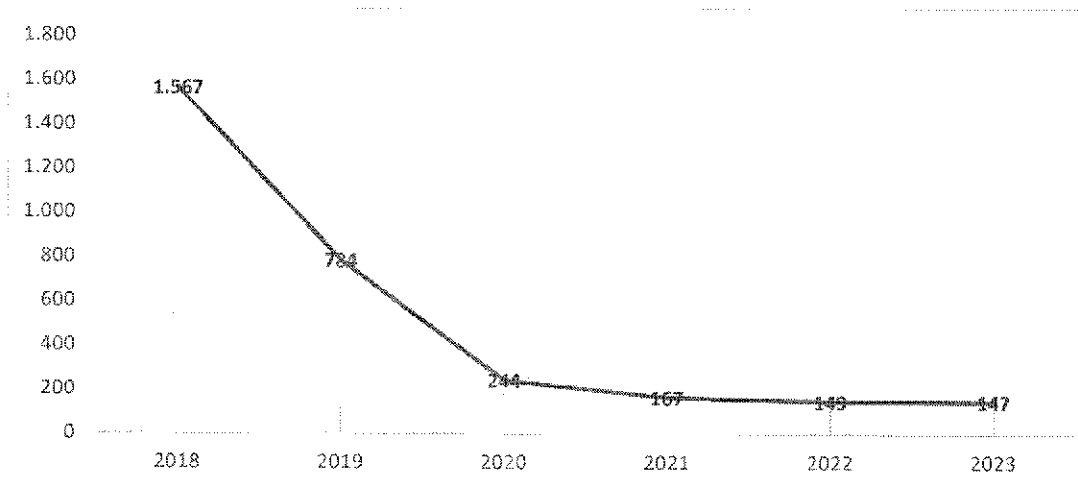
Namjeru za podnošenje zahtjeva za azil u BiH iskazale su 31.793 osobe od ukupnog broja nezakonitih migranata prijavljenih Službi za poslove sa strancima (34.409) u 2023. godini. Istovremeno, **zahtjev za azil** podnijelo je **147 osoba**.

Tabela 3.: Pregled iskazanih namjera za podnošenje zahtjeva za azil i podnesenih zahtjeva za azil u BiH u razdoblju 2018.-2023. godina

Broj migranata	Razdoblje 2018.-2023.					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Broj nezakonitih migranata	23.902	29.302	16.190	15.812	27.429	34.409
namjera za azil	22.499	27.769	15.170	14.688	25.709	31.793
zahtjev za azil	1.567	784	244	167	149	147
udio	6,96 %	2,82 %	1,61 %	1,14 %	0,58 %	0,46 %

Prethodno predstavljene podaci ukazuju na trend vrlo niskog udjela podnesenih zahtjeva za azil u odnosu na ukupan broj iskazanih namjera. U 2023. godini udio je bio ponovno manji od 1 %. Istovremeno, prikazani podaci pokazuju trend smanjenja broja zahtjeva za azil u Bosni i Hercegovinu već šestu godinu za redom (Grafikon 4.).

Grafikon 4.: Broj podnesenih zahtjeva za azil u razdoblju 2018.-2023. godina

U razdoblju od 2018. do 2020. godine evidentiran je znatan pad broja podnesenih zahtjeva za azil, za čak 84 %. U narednom razdoblju, iako usporen, nastavlja se trend pada broja podnesenih zahtjeva za azil, da bi se zadnje dvije godine zadržao na gotovo istoj razini. Povodom zahtjeva za azil u 2023. godini postupak je obustavljen za 41 osobu, a odbijen za njih 17³⁷.

Razlika između broja iskazanih namjera i podnesenih zahtjeva za azil kao i obustavljenih postupaka povodom zahtjeva za azil pokazatelji su zloupotrebe sustava azila u BiH.

U 2023. godini status supsidijarne zaštite dobile su 63 osobe ili 17 osoba više nego 2022. godine. Izbjeglički status priznat je za četiri osobe.

Integraciju osoba kojima je priznata međunarodna zaštita u BiH provodi Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice. Stranci kojima je u BiH odobrena međunarodna zaštita ostvaruju niz prava kao i bosanskohercegovački državljani, a kao što su pravo na identifikacijski dokument, rad, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, socijalnu skrb, informiranje, pomoć pri uključivanju u bosanskohercegovačko društvo, ali i daljnja prava kao što su pravo na spajanje obitelji i putnu ispravu.

Centri za prihvatanje tražitelja azila

Tražitelji za vrijeme postupka utvrđivanja statusa imaju određena prava i obveze koja uključuju pravo na boravak u BiH, smještaj u centar za tražitelje azila, slobodu kretanja u BiH, primarnu zdravstvenu zaštitu, osnovno i srednje obrazovanje, informiranje na jeziku koji razumiju ili za koji se može osnovano pretpostaviti da razumiju o postupcima, pravima i obvezama koje proizlaze iz njihova statusa, besplatnu pravnu pomoć, pristup tržištu rada pod uvjetima propisanim Zakonom o azilu, identifikacijsku ispravu, praćenje tijekom postupka na jeziku koji razumiju ili za koji se osnovano pretpostavlja da razumiju i psihosocijalnu pomoć.

Prihvatanje, smještaj i pristup ostalim pravima za tražitelje međunarodne zaštite osiguran je u **Azilantskom centru**, specijaliziranoj ustanovi za smještaj stranaca, kojim rukovodi Ministarstvo

³⁷ Ovaj podatak Sektora za azil pokazuje postupke koji su završeni u 2023. godini prema odredbama Zakona o azilu.

sigurnosti. Azilantski centar otvoren je 2014. godine u Delijašu (Općina Trnovo) kapaciteta do 150 mjesta. Na dan 31. 12. 2023. godine u ovom centru boravilo je pet osoba.

Ministarstvo sigurnosti u 2023. godini potpisalo je Memorandum o smještaju najranjivije kategorije tražitelja azila, djece bez pratnje i djece razdvojene od primarnih staratelja s Caritasom Švicarske, Isusovačkom službom za izbjeglice (JRS) i JU Kantonalnim centrom za socijalni rad, sa sjedištima u Sarajevu. Tijekom 2023. godine, Ministarstvo sigurnosti dalo je suglasnost za smještaj 56 maloljetnih osoba uglavnom iz Afganistana.

7. Povratak i readmisija

Potpisivanje sporazuma o readmisiji odnosno suradnja s državama koje primaju nazad svoje državljane koji su dužni napustiti zemlju je jedna od mjera protiv nezakonitih migracija.

Sporazumi o readmisiji i provedbeni protokoli općenito se provode na zadovoljavajući način, navodi se u Izvješću Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu.

Otežana procedura, odnosno dugotrajan postupak utvrđivanja identiteta stranaca i dalje predstavlja izazov identificiran od Službe za poslove sa strancima, što za posljedicu ima otežan postupak povrtaka stranaca u zemlje podrijetla.

Međunarodni događaji i suradnja u oblasti povratka i readmisije

Predstavnici nadležnih organizacija Ministarstva sigurnosti sudjelovali su na sastancima Regionalne skupine eksperata za readmisiju na Zapadnom Balkanu koji su tijekom 2023. godine održani u Beogradu i Tirani u okviru podregionalnog projekta „Instrument za izgradnju kapaciteta na Zapadnom Balkanu za readmisiju“ – WBCAP. Projekt provodi Međunarodna organizacija za migracije (IOM) uz podršku Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Danske, u razdoblju od 2021. do 2024. godine. Sastanci su organizirani s ciljem unaprjeđenja regionalne suradnje, jačanja kapaciteta za povratak i readmisiju i unaprjeđenje suradnje s zemljama podrijetla i Europske unije.

Suradnja unutar Zapadnog Balkana i sa zemljama podrijetla migranata prilikom provedbe readmisije, implementacija sporazuma o readmisiji, uloga granične policije u postupcima readmisije, povratak državljana Bosne i Hercegovine kojima je neophodno osigurati adekvatni medicinski ili drugi prihvataj/smještaj kao i planiranje budućih aktivnosti i moguće suradnje bile su teme posjete nadležnih organizacija Ministarstva sigurnosti policiji Crne Gore.

Vraćanje, odnosno prihvataj nezakonitih migranata na granici Bosne i Hercegovine i Hrvatske bila je jedna od tema razgovora predstavnika Službe za poslove sa strancima i rukovoditeljima policije MUP-a RH, koji je održan u prosincu 2023. godine.

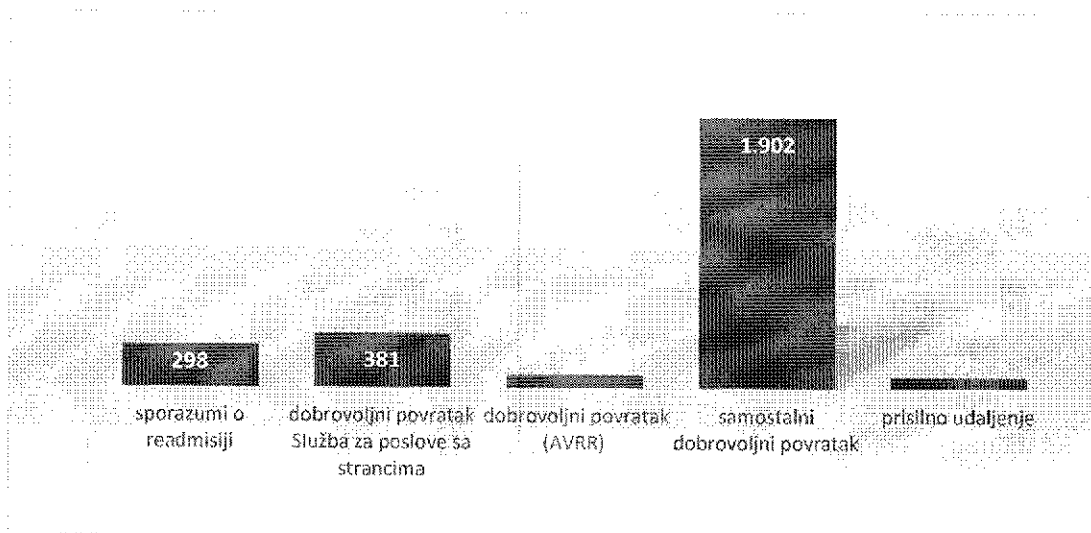
Ispregovaran je Nacrt Protokola između Vijeća ministara BiH i Vlade Republike Litvanije o implementaciji Sporazuma između BiH i Europske zajednice o readmisiji osoba koje borave bez dozvole. Nakon dostavljanja Verbalne note kojom se potvrđuje finalni tekst, Protokol će se uputiti Vijeću ministara i Predsjedništvu BiH na usvajanje.

Statistički podaci o povratku i prihvatu nezakonitih migranata

Tijekom 2023. godine s teritorija Bosne i Hercegovine u zemlju podrijetla ili zemlju koja ih prihvaća udaljeno je ukupno 2.756 osoba, od čega 277 osoba na temelju Sporazuma o readmisiji s Republikom Srbijom, 17 na temelju Sporazuma s Crnom i Gorom i četiri osobe na temelju Sporazuma s Republikom Hrvatskom, 381 osoba kroz dobrovoljan povratak koji

realizira Služba za poslove sa strancima, 96 osoba kroz potpomognuti dobrovoljni povratak (AVRR), 1.902 migranata kroz samostalni dobrovoljni povratak, dok je 79 osoba vraćeno prisilno. Osobe udaljene iz Bosne i Hercegovine bile su uglavnom državljani Turske, Srbije, Kine i Afganistana. (Grafikon 5.)

Grafikon 5.: Broj migranata koji su vraćeni s teritorija BiH u 2023. godini, prema tipu povratka

Istovremeno, prema Sporazumu o readmisiji s Republikom Hrvatskom prihvaćene su 4.264 osobe. Osobe prihvaćene po sporazumu su bile uglavnom državljani Afganistana, Turske, Pakistana, Bangladeša i Kine.

Statistički podaci o prihvatu državljana Bosne i Hercegovine

U 2023. godini, od ukupno 327 zahtjeva za povratak 606 osoba državljana Bosne i Hercegovine pozitivno je riješeno njih 314, odnosno ponovni prihvataj odobren je za 581 osobu kojoj je potvrđen identitet i državljanstvo Bosne i Hercegovine³⁸. Najveći broj zahtjeva za povratak državljana BiH upućen je iz Savezne Republike Njemačke.

Pored redovitog readmisijskog postupka, tijekom 2023. godine iz SR Njemačke najavljen je u Bosnu i Hercegovinu povratak s europskim hitnim putnim listom (EU *laissez passer* - EU LP) za 442 osobe. Od ukupnog broja vraćeno je njih 224, od čega je 97 osoba vraćeno s EU LP, 126 s putovnicom Bosne i Hercegovine i jedna osoba s BiH putnim listom.

8. Financijska sredstva za upravljanje nezakonitim migracijama

IPA projekt "Individualne mjere za jačanje kapaciteta za upravljanje migracijskim tokovima u BiH" provodi se od travnja 2022. godine. U njegovoj provedbi sudjeluje Međunarodna organizacija za migracije (IOM) s partnerskim organizacijama: Fondom Ujedinjenih nacija za djecu (UNICEF), Uredom visokog povjerenika Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR), Populacijskim fondom Ujedinjenih nacija (UNFPA) i Danskim vijećem za izbjeglice u BiH (DRC).

Ministarstvo sigurnosti i Delegacija Europske unije u BiH o provedbi projekta informirani su putem dokumenta *Monthly Progress Update*, koji dostavlja IOM na engleskom jeziku (Tabela 4.).

³⁸ U tijeku je bilo rješavanje 13 readmisijskih zahtjeva za 24 osobe.

Tabela 4. koja slijedi, preuzeta je iz *Monthly Progress Update*-a i prikazuje okvirni iznos utrošenih sredstava do kraja prosinca 2023. po organizacijama. Prema podacima IOM-a, financijski podaci uključeni u službena privremena i završna izvješća odobrena od strane donatora imaju konačan i obvezujući karakter.

Tabela 4.: Okvirni iznos utrošenih sredstava do kraja 2023. godine po organizacijama

Partneri u projektu	IPA proračun 2022. – 2025. (euro)	Približan iznos potrošenog proračuna (euro)	Približan postotak potrošenog proračuna
IOM	33.083.284,98	12.600.759,90	38,08 % ³⁹
UNICEF	2.584.948,80	1.266.624,91	49 %
UNHCR	1.181.106,08	758.700,72	64 %
UNFPA	1.373.312,73	702.004,00	54 %
DRC	2.015.536,64	1.812.458,11	89,92 % ⁴⁰

Financijsku pomoć za podmirenje troškova zdravstvene zaštite pruža Europska komisija putem dva projekta: IPA projekta i projekta „*Osiguran pristup zdravstvenim uslugama i zaštiti ljudskih prava za tražitelje azila, izbjeglice i migrante u BiH*“ financiranog od strane Civilne zaštite i humanitarne pomoći Europske komisije (ECHO). Zdravstvena zaštita migranata u Bosni i Hercegovini, kao što je navedeno u potpoglavlju 3.2., osigurava se u suradnji s Danskim vijećem za izbjeglice u BiH (DRC) koje ima potpisane ugovore o suradnji s izravnim pružateljima zdravstvene zaštite. S tim u vezi, sredstva se ne uplaćuju na Jedinostveni račun trezora institucija BiH.

Prema podacima Danskog Vijeća za izbjeglice u BiH (DRC), u razdoblju od 1. 1. 2023. do 31. 12. 2023. godine, Civilna zaštita i humanitarna pomoć Europske komisije (ECHO) donirala je DRC-u u prosječnom iznosu sredstava od 2.755.621,95 eura. U navedenom razdoblju realizirano 3.502.594,52 eura.⁴¹

III. Izazovi u upravljanju nezakonitim migracijama u Bosni i Hercegovini

Pogoršani ekonomski uvjeti, prirodne katastrofe, ratovi, politička nestabilnost i sigurnosna situacija u mnogim zemljama i regijama podsticali su migraciju, dobrovoljnu i prisilnu, zakonitu i nezakonitu tijekom 2023. godine. Zapadnobalkanska ruta bila je druga najaktivnija migracija ruta koja vodi u EU s više od 99.000 evidentiranih nezakonitih prelazaka na vanjskim granicama EU-a, preliminarni su podaci Frontexa za 2023. godinu.

³⁹ Postotak se računa na ukupni iznos, uključujući i neke od proračunskih stavki čija dinamika korištenja tek treba biti dogovorena, prema podacima IOM-a.

⁴⁰ Ovo je ukupni predviđeni iznos za početni proračun DRC-a i novi odobreni proračun. Potrošeni iznos također se odražava na ukupni iznos za oba proračuna.

⁴¹ Prema podacima DRC-a, proračun ECHO projekta za razdoblje od 37 mjeseci iznosi 8.496.501 eura, što daje prosjek za 12 mjeseci 2023. godine 2,755,621,95 EUR. Potrošnja se prati prema ukupnom grantu ugovora i proračuna, ne odvojeno prema godinama.

Bosna i Hercegovina s drugim zemljama regije već niz godina suočava se i dijeli brojne izazove u upravljanju migracijama. Razina suradnje sa zemljama tranzita i podrijetla, granične kontrole, provedba povratka i readmisije, režim ulaska i izdavanja viza utječe i utjecat će na obujam migracija na zapadnobalkanskoj ruti kao i na podruti preko teritorija BiH.

Izazovi u upravljanju migracijama pokazuju svu složenost upravljanja migracijskom situacijom kao i potrebu izgradnje fleksibilnog sustava koji će brzo prilagođavati migracijskim kretanjima.

Osnovni izazov s kojima su bila suočena tijela nadležna za upravljanje migracijama i azilom u 2023. godini i dalje se odnosi na **nedostatak kadra, materijalno-tehničkih i proračunskih sredstava u institucijama i organizacijama nadležnim za pitanja migracija i azil.**

Ministarstvo sigurnosti pripremlilo je, na temelju zaključka Predsjedništva BiH, Informaciju o kadrovskom popunjavanju i osiguranju materijalno-tehničkih sredstava u sektorima i upravnim organizacijama Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine.⁴² Informacija je obuhvatala podatke za referentno razdoblje od 1. 1. 2018. (početak povećanog migracijskog pritiska) do 30. 6. 2023. godine. Podaci o kadrovskoj popunjenosti na dan 30. 6. 2023. godine pokazali su da niti jedna od institucija/agencija nadležnih za pitanja migracija nije imala popunjena sva radna mjesta predviđena postojećim pravilnicima. U sektorima Ministarstva sigurnosti (Sektoru za imigraciju i Sektoru za azil), Graničnoj policiji, Službi za poslove sa strancima i Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, 30. 6. 2023. godine bilo je nepopunjeno ukupno 929 sistematiziranih radnih mjesta, od čega najveći broj u Graničnoj policiji BiH (601), zatim slijede Državna agencija za istrage i zaštitu (225) i Služba za poslove sa strancima (90). Na nedostatak kadra ukazano je i u IT sektoru Ministarstva sigurnosti. Od predviđena 24 radna mjesta popunjeno je njih 11, što može utjecati na provedbu trenutnih i budućih informatičkih aktivnosti. Nedostatak IT kadra dolazi do izražaja prilikom implementiranja složenih procesa kao što je uspostava sustava biometrijske identifikacije. Pored niza poteškoća, tijekom 2023. godine nadležna tijela nastavila su sa ulaganjima u kapacitete kao što je tehnička opremljenost, edukacija i sl. kako bi učinkovito odgovorili na migracijsku situaciju.

Pored navedenog i dalje su prisutni izazovi koji se odnose na **zaštitu državne granice i sprječavanje krijumčara** da se koriste državnim teritorijama za tranzit, **tranziciju u upravljanju privremenim prihvatnim centrima** s međunarodnih organizacija na državna tijela, **utvrđivanje identiteta nezakonitih migranata** koji u većini slučajeva nemaju niti jedan osobni dokument na temelju kojeg je moguće izvršiti njihovu identifikaciju ili daju lažne podatke o sebi pa tako nastaju lažni identiteti, **zloupotrebu sustava azila**, odnosno iskazivanje namjere za azil radi privremenog legaliziranja boravka na teritoriju Bosne i Hercegovine i organiziranja sekundarnog kretanja, **vraćanje i ponovni prihvrat** kao jednu od mjera sprječavanja i kontrole nezakonitih migracija, čija provedba kao i sklapanje relevantnih sporazuma o ponovnom prihvatu zasniva se prvenstveno na suradnji s zemljama podrijetla i tranzita migranata.

Kako bi izgradili sustav koji se može nositi s trenutnom i budućim migracijskim situacijama, pored odgovora na operativne izazove potrebno je:

- Nastaviti rad na preporukama iz godišnjeg Izvješća Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu.⁴³ U izvješću za 2023. godinu navodi se da je u narednoj

⁴² Vijeće ministara BiH usvojilo je informaciju na 33. sjednici održanoj 20. 12. 2023. godine, koja je upućena Predsjedništvu BiH na daljnje razmatranje.

⁴³ https://www.dei.gov.ba/uploads/documents/izvjestaj-o-bosni-i-hercegovini-za-2023-godinu_1700146004.pdf (pristupljeno: 31. 1. 2024.)

godini potrebno: izraditi konkretne planove za prelazak na povećanu odgovornost domaćih vlasti u upravljanju migracijama, uključujući preuzimanje upravljanja prihvatnim centrima; realizirati strategiju o migracijama i usvojiti akcijski plan; osigurati efikasnu koordinaciju upravljanja granicom i kapacitetima za upravljanje migracijama, uključujući pravednu raspodjelu kapaciteta za prihvat između svih entiteta i kantona; i garantirati efikasniji pristup procedurama za dobijanje azila.

- Stvoriti uvjete kako bi institucije Bosne i Hercegovine preuzele upravljanje migracijskim tokovima kako u sigurnosnom tako i u humanitarnom aspektu prevazilaženjem višegodišnjeg nedostatka financijskih, kadrovskih i tehničkih kapaciteta u svim institucijama i agencijama u čijim nadležnostima su različita pitanja iz oblasti migracija.
- Osigurati efikasniji sustav koordinacije i upravljanja migracijama na svim razinama unutar Bosne i Hercegovine.
- Nastaviti suradnju u oblasti migracija i azila na bilateralnom, regionalnom i međunarodnom nivou, kao i suradnju s UN agencijama i drugim partnerskim organizacijama.

IV. Provedba Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u Bosni i Hercegovini

Zadnji dio informacije pripremljen je prema zaključku Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost Bosne i Hercegovine Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kojim je Ministarstvo sigurnosti obvezano da jedanput u tri mjeseca informira ovo povjerenstvo o aktualnoj situaciji i provedbi operativnog plana za upravljanje migrantskom krizom u BiH.

U 2023. godini, na temelju zaključka Predsjedništva BiH, pripremljena je zasebna Informacija o provedbi Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u Bosni i Hercegovini, zaključno s 30. 6. 2023. godine.⁴⁴

Informacija s Planom mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u BiH, usvojena na 22. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine održanoj 16.12.2020. godine, sadrži sedam prioriteta, 24 mjere i 127 aktivnosti.

U tabeli 5. koja slijedi prikazan je stupanj provedbe aktivnosti⁴⁵ iz Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u BiH za razdoblje od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2023. godine prema prioritetima Bosne i Hercegovine u oblasti migracija i azila:

- 1) Jačanje Granične policije BiH u svrhu bolje kontrole granice, a u cilju sprječavanja nezakonitih ulazaka na teritorij BiH
- 2) Jačanje kapaciteta za efikasnije upravljanje nezakonitim migracijama na teritoriji Bosne i Hercegovine, te funkcioniranje postojećih i uspostava i funkcioniranje novih privremenih prihvatnih centara za smještaj migranata
- 3) Realiziranje sporazuma o readmisiji i jačanje readmisijskih kapaciteta
- 4) Jačanje kapaciteta u području azila
- 5) Intenzivirati borbu protiv krijumčarenja migrantima
- 6) Podrška lokalnim zajednicama u kojim su uspostavljeni privremeni prihvatni centri

⁴⁴ Informacije je usvojena na 30. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 27. 11. 2023. godine.

⁴⁵ Procjena stupnja provedbe aktivnosti iz Plana mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u BiH urađena je na temelju podataka dostavljenih od nositelja aktivnosti.

7) Jačanje kapaciteta Koordinacijskog tijela za pitanja migracija u BiH-Operativnog stožera za pitanja migracija u BiH

Tabela 5: Stupanj provedbe aktivnosti za razdoblje od 1. 1. 2021. godine do 31. 12. 2023. godine

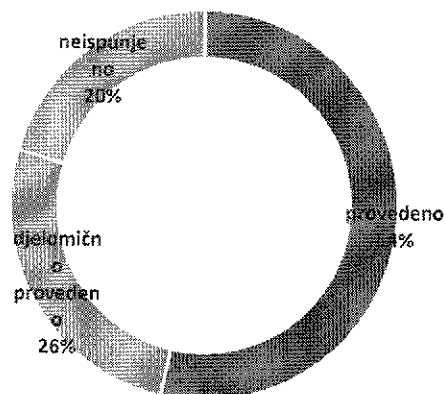
Prioriteti u oblasti migracija i azila	Ukupan broj aktivnosti u Planu mjera	Broj aktivnosti		
		Provedba u tijeku	Provedba nije počela	Provedba u kontinuitetu
Prioritet I.	25	24	1	21
Prioritet II.	37	23	14	8
Prioritet III.	10	10	0	7
Prioritet IV.	13	12	1	6
Prioritet V.	13	13	0	9
Prioritet VI.	18	9	9	2
Prioritet VII.	11	10	1	7
Ukupno	127	101	26	60

Tri godine nakon usvajanja Plana mjera i aktivnosti, od planiranog broja provedena je 101 aktivnost, odnosno 68 aktivnosti provedeno je potpuno dok je provedba 33 aktivnosti u tijeku.

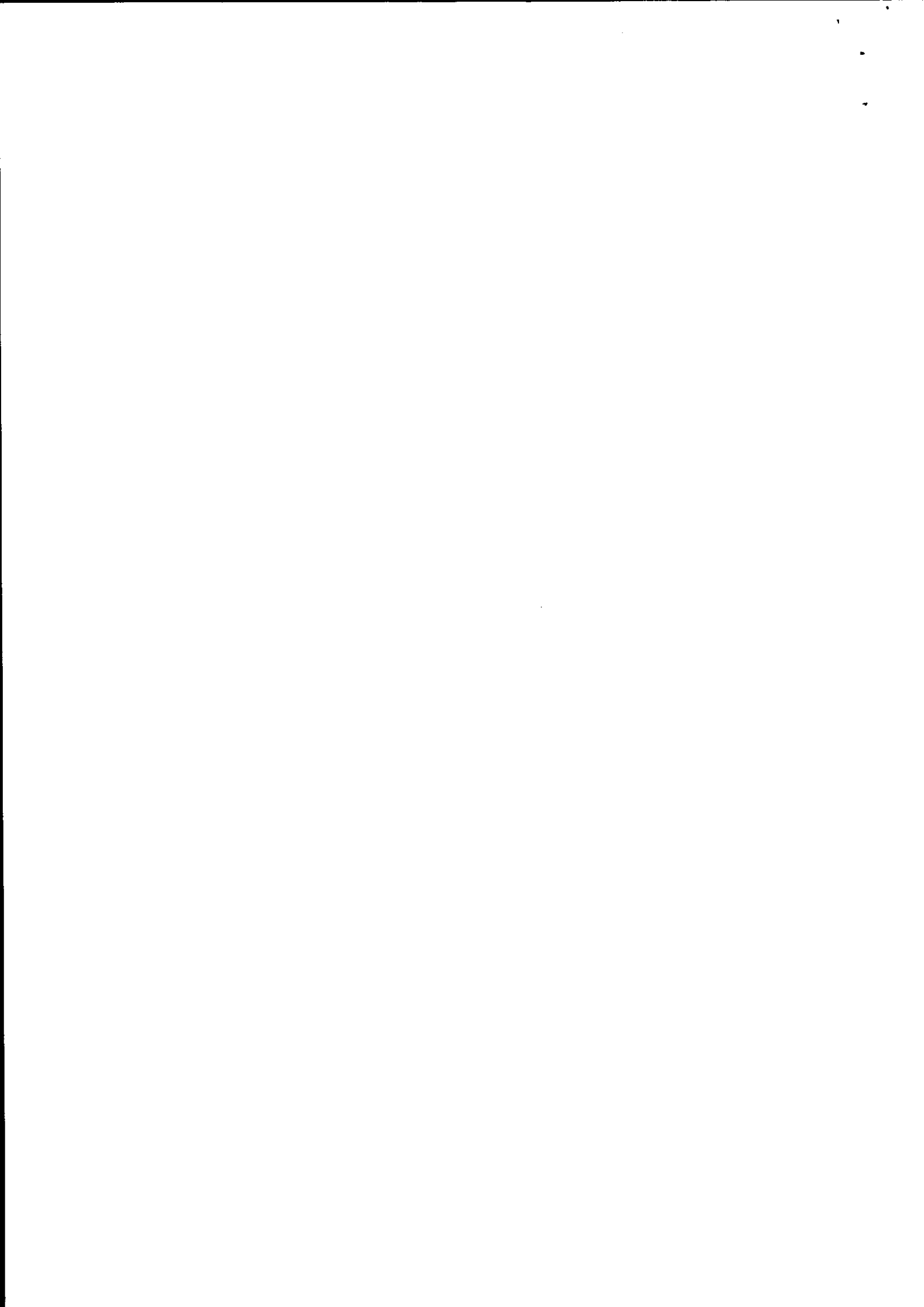
Provedba 26 aktivnosti još nije započela, iako su za pojedine aktivnosti poduzeti određeni koraci npr. nabavka radarskih senzorskih sustava za potrebe Granične policije predložena je putem projekta financiranog od Europske komisije. Ključni razlozi za neostvarenje većeg učinka provedbe su: izostanak nabavke specijalističke opreme ili vozila, nezapošljavanje i nedonošenje propisa važnih za funkcioniranje i jačanje tijela nadležnih za imigracije.

Planom mjera i aktivnosti za efikasno upravljanje migrantskom krizom u BiH predviđeno je da se 60 aktivnosti provodi u kontinuitetu.

Grafikon 6.: Stupanj provedbe aktivnosti do kraja 2023. godine

Promatrano po aktivnostima, u potpunosti je provedeno njih 54 %. Udio aktivnosti čija provedba je u tijeku iznosi 26 %, a neispunjenih 20 %.

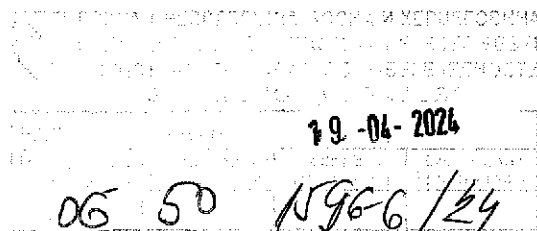
16:20

Broj: 05-07-1-800-11/24
Sarajevo, 17. 4. 2024. godine

NOVI TEKST

06 [signature]

MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
- n/r tajnika Ministarstva –
Trg Bosne i Hercegovine 1, 71000 Sarajevo

PREDMET: Obavijest, dostavlja se

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 44. sjednici održanoj 4. 4. 2024. godine, razmotrilo je Informaciju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, te s tim u vezi zaključilo:

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je Informaciju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, broj: 06-50-1596-3/24 od 5. 3. 2024. godine;

2. zadužuje se Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine da Informaciju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu dostavi Predsjedništvu Bosne i Hercegovine na daljnje razmatranje;

3. zadužuje se Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine da Informaciju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu dostavi Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;

4. zadužuje se Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine da Informaciju o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za 2023. godinu dostavi Zajedničkom povjerenstvu za obranu i sigurnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

- naslovu
- u spis broj: 05-04-2-690/24
- a/a

